БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Унэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган.

№ 261 (8786)
НОЯБРИИН 4
ВТОРНИК
1958 он

Сэн 20 мунгэн

Эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд, техникүүд болон мастернууд! Үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулагты, предприятинууд болон барилгануудаа жэгдэ һайнаар хүдэлгэгты, ажалай социалистическэ журам улам бэхижүүлэгты! Арьбалалта хэхын түлөө тэмсэгты, продукциин шанар улам һайжаруулагты, өөрынь үные химдаруулагты!

(Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа).

Колхозой инженерэй үүргые дээшэлүүлхэ

…лхозно байгуулалтые …адань хүгжөөхэ, МТС-…е хубилгаха тухай парти, …ительствын абаһан түүхэ-…шиидхэбэринүүдһээ хойшо …ублика доторнай дүрбэ …ан трактористнууд, мян-… комбайнернууд, бусад … механизаторнууд хүдөө …ын артельнүүдтэ хүдэл-…оороһон байна. Олон тоото механизаторнуудай ажал …лмэриие эмхидхэхэ, удари-… зорилготойгоор мэргэ-…ехэтэй механигууд, инже-…үүд мүн лэ колхозуудта …лхэеэ ошоһон байха юм. …үнөө үедэ бүхы трактор, …инануудай колхозуудта …эд, бүхы механизаторнуу-… тэндэ хүдэлхэеэ ошоод …ада, энэ ехэ хүсые зүбөөр …лаха гээшэ шухала хэрэг …оно. Юуб гэхэдэ, газар …алангай бүхы хүдэлмэри …тал тэдэнэй гараар бүтэ-…а юм. Эгээл тиимэһээ кол-…й инженер гээшэ арте-… бүхы техникые, механи-…орнуудые толгойлхо бүрин …тэ хүтэлбэрилэгшэ мүн.

…инженерэй хэхэ юумэн за-…й ехэ байна. Эмхидхээд, …доод байбал, хэхэ бүтээ-…эрэг барагдашагүй юм. …елиин ажахы дээрэхи бү-…машина, техникын хэрээр …элгэгдэжэ байһые мэдэхэ-… тэдэнэй заһабарилгада, …ада шухала хэрэгтэй бо-… юумые саг соонь бэлэдхэ-… байхаһаа гадна, хүндэ …лмэриие саашадань онь-…оруулха тушаа ухамайл-…ажахын яаралтай хүдэлмэ-… богони болзорто үнгэргэ-… тула механизаторнууд … туһаламжа хүргэжэ ша-…б гэжэ бодохо ушартай …оно.

…ээл эдэ асуудалнуудаар …хи үүсхэл гаргажа, оло-… колхознигуудай дунда …этэй болоһон инженер-… урган гаража байна. Жэ-…нь, Кударын аймагай Куй-…евай нэрэмжэтэ колхозой …үлэгшые техническэ та-…рнь орлогшо, мэргэжэл …эй инженер нүхэр Колодин …аар хүдэлдэг. Тэрэнэй …долгоор шэнэ, түрүү ар-…удые хэрэглэһэнэй ашаар …тор, машинанууд һаадгүй-… бүтээсэ ехэтэйгээр хү-…гдөө. Ургаса хуряалгын … комбайнуудые тааруул-… амяарлан хадалгада хэ-…эһэн, жаткануудта дабхар …өө табижа хүдэлгэһэн …а юм. Хадагдаһан вал-…ые суглуулан сохихо хү-…эридэ хэдэн комбайнуу-… бүлэг бүлэгөөрнь хүдэлгэ-… арга үргэнөөр хэрэглээ. … бүгэдын ашаар байгша … ороо һо таряагаа урдань …дөөгүй богони болзорто— …үдэр соо хуряажа дүүргээ.

…үдэо ажахын техникые хү-…өөр ашаглаха, трактор, ма-…нуудта эзэн ёһоор ханда-… тэдэниие жэлэй дүрбэн …а бүтээсэ ехэтэйгээр хү-…хэ гэһэн шухала зорил-…удые колхозой инженер …дхэжэ байдаг. Урдань үб-…уряадаг машинанууд, хар-…ха болон свёкло түүдэг … комбайнууд МТС-эй буу-са дээрэ миил хэбтэжэ үнгэрдэг һаа, мүнөө бүхыдөө хүдэлгэгдэдэг боложо байнхай. Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд инженер нүхэр Ревенскиин хүтэлбэри доро ябажа, байгша он дотор трактор бүридэ абабал 15—40 процент ехэ хүдэлмэри хэһэн, хүдэлмэриин үнэ сэнгые нилээд химдаруулһан байха юм.

Колхозой механизаторнууд, инженернүүдэй оролдолгын ашаар мүнөө жэлдэ ургаса хуряалга урда жэлнүүдэйхидэ орходоо хоёр дахин богони болзорто дүүргэгдөө. Тиигэжэ эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ хааха, ниитын малые үбһэ тэжээлээр хангаха, гүрэндөө ороо һо таряа, нооһо, мяха, һү ехээр худалдаха хэрэгтэ угаа ехээр нүлөөлһэн байна бшуу. Механизаторнуудайнгаа түрүүшын амжалтаар Бурят оронноймнай ажалшад омогорхохо ёһоороол омогорхоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой механизаторнууд түрэл партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай бэлэгээр угтахын тула үсэд шангаар тэмсэжэ байнхай. Түүхэтэ съездын хүндэлэлдэ трактор, машинануудаа һайн шанартайгаар заһабарилжа, ерэхэ жэлэй хүдэлмэридэ бэлдэхэ, үбһэ тэжээл ехээр зөөхэ, фермэ дээрэхи хүдэлмэриие али болохоор оньһожоруулха тушаа тэдэнэр тодорхой уялгануудые абаад, тэдэнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхые оролдоно.

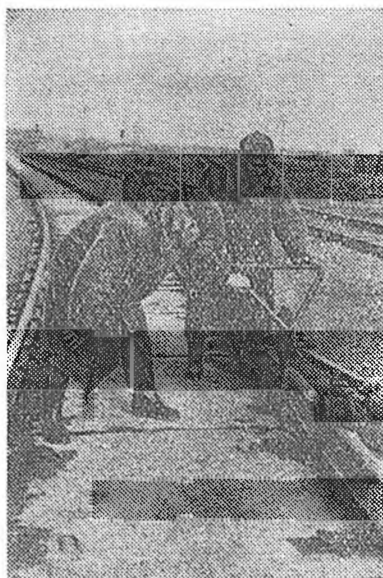
Харюусалга ехэтэй эдэ уялгануудаа колхозой механизаторнуудай дүүргэхэдэнь олохон бэрхэшээлнүүд ушарна. Трактор, машинануудые заһабарилха дулаан, һайн мастерской олон газарта бэлэн болоогүй байһаар. Үбэлэй хүйтэндэ трактор болон бусад механизмуудые хүдэлгэхэ тусхай бэлэдхэл, түхеэрэлгэ дуталдана. Иимэ байдалда колхозой инженернүүдэй үүргэ, харюусалгань угаа ехэ болоно.

Тиимэһээ түрүүшүүлэй жэшээгээр үбэлэй шанга хүйтэнэй урда тээ бүхы жэжэ машинануудые заһабарилжа дүүргэхэ, ехэ заһабарида орохогүй тракторнуудые эдэ үдэрнүүдтэ бэлэн болгохо шухала. Колхозой техникые үбэлэй сагта зүбөөр хадагалха, тэрэниие эндэ тэндэ хэбтүүлэнгүй нэгэ газарта суглуулха, үрэгдэһэн газарыень тоһодохо, шэрдэхэ хэрэгтэй.

Колхозой элдэб продукциин өөрынь үные химдаруулха, хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүхы хэмжээгээр оньһожоруулха тушаа механизатор, инженер бүхэн оролдохо зэргэтэй.

Хүдөөгэй механизаторнуудай оролдолго хэшээлые ударидажа, машина техникые заһабарилха хүдэлмэрeэ һайн шанартайгаар дүүргэхэ, заһабарилгада байһан хүнүүдэй үдэр, халаан бүриин даабаря үлүүлэн гүйсэдхэхэ хэрэгтэ туһалха гээшэ колхозой инженернүүдэй нангин уялга мүн.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Вологодско область. 330 метр утатай түмэр замай участок туршалга хэхын тулада Череповецкэ металлургическа заводоор ашаглалгада үгэхөөр бэлэн болгогдобо. Участогай рельснүүдынь шпал дээрэ бэшэ, харин үргэлжэ дээрээ табигдаһан түмэр бетон плитанууд дээрэ бүхэлэгдэхэ юм. **Зураг дээрэ:** И. К. Янчук (зүүн гарһаа), зам табидаг хүдэлмэришэн Василий Емельянович Горобец рельснүүдэй плитануудтаа хэр һайнаар бүхэлэгдэһые шалган үзэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Һурагшад 104 мянган шубуу үсхэбэ

ЯРОСЛАВЛЬ. (ТАСС). Эндэхи колхозуудай уһа сөөрэмүүд болон нуурнуудай эрьеэр залуу модод ногооржо, уһан соогуурнь олон мянгаад галуу, нугаһад тамаран ябадаг болоо. Энэ жэлдэ областиин колхозуудта шубуунай хэдэн арбаад томо фермэнүүд шэнээр байгуулагдаа. Тиимэ фермэ бүхэндэ 3000-һаа үсөөн бэшэ тахяа, галуун болон нугаһан бии юм. Шубуунай тоо үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо гурба дахин олошороо.

Шубуу үсхэбэрилхэ талаар колхозуудта һурагшад ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Петровско районой һурагшад 5.250 тахяа, 1.500 галуу үсхэбэрилжэ, колхозуудта тушаагаа. Областиин һургуулинуудай эдир шубуушад энэ жэлдэ бүхы дээрээ 104 мянган тахяа, галуу болон нугаһа үсхэбэрилжэ колхозуудта туһалһан байна.

КПСС-эй XXI СЪЕЗДЫН, АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

☆ ☆

Эршэтэ ажалаараа харюусанабди

Манай «Эрдэм» совхозой Нарһатын отарынхид үүлтэртэ хонидые харууһалжа байдаг юм. Хонидһоо нооһо ехээр хайшалхын, хурьгадые олоор абахын тулада ехэ оролдолго гаргажа байнабди. Үнгэрһэн үбэл отарадамнай 399 толгой нарин нооһотой хонид харууһалагдаһан байгаа. Эдэ хонидоо февраль, март һарада түрүүлжэ, хамта 440 хурьга абаабди. Абтаһан хурьгадаа нэгэшье толгойень гарзада оруулангүйгөөр түлжүүлээбди. Гадна нооһо абалгамнай нилээд дээшэлээ. Энэ жэлдэ отарымнай хонидой толгой бүриһөө 4 килограмм 700 грамм нооһон хайшалагдаа.

Отарадамнай 474 толгой хонин бии. Хониднай зун, намартаа һайнаар адуулагдаа. Мүнөө поли дээрэ бэлшээгдэжэ, хүсэ шадалаа нэмээжэ ябана. Январь һараһаа эхилжэ хурьгалуулха зорилгоор бүхы хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлээ һэмди.

Хонидоймнай хото хорёо хүсэд дулаалагдажа, заһагданхай. Үнгэрһэн зун өөһэдынгөө хүсөөр 350 центнер үбһэ сабшажа абаһан байгаабди. Тэрэнэймнай 200 гаран центнерынь үбэлжөөнэй газарта зөөгдэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ зелёнко, һолоомо шэрэгдэжэ байна.

Бидэ хонишод Октябриин 41 жэлэй ойдо зорюулагдаһан партиин ЦК-гэй Уряануудтай танилсаад байнабди. Энээнэй харюуда эрхим һайнаар ажаллажа, үбэлжэлгын үедэ хонидоо тобир тарганаар ондо оруулхабди, абаһан хурьгадаа гарзада оруулангүйгөөр түлжүүлхэбди. Ерэхэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 110 хурьга, хонин бүхэнһөө 6 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха уялга абанабди.

Т. Цыбиков,
Б. Доржиева,
«Эрдэм» совхозой хонишод.
Мухаршэбэр.

Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан В. Балданова байгша ондо үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һаагаад байна. **Зураг дээрэ:** В. Балданова.

З. Веснинагай фото.

9 һарынгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан Улан-Удын модоной заводой модо хюрөөдэгшэдэй коллектив модо хюрөөдэхэ арбан һарынгаа түсэб октябриин 7-до дүүргэһэн байна.

Энэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб гэхэдэ, халаанай мастернууд хамагай түрүүндэ ажалаа зүбөөр эмхидхэһэн, социалистическэ мүрысөөнэй ябасые наринаар шалгадаг байһан дээрэһээнь болоо. Цехын бүхы хүдэлмэришэд мүрысөөндэ хабаадуулагданхай. Тэрэшэлэн халаан, бригада бүхэн хоорондоо мүрысэнэ. Тэрэнэйнь ябаса хододоо харуулагдажа байдаг. Цех, часай графигаар ажалладаг байха юм. Тиимэһээ хүдэлмэришэн, бригадир бүхэн час соо юу хэһэнээ хододоо хаража байдаг гээшэ.

Модо хюрөөдэгшэдэй дунда даалгабаря дүүргэдэггүй хүдэлмэришэн юрэдөө үгы. Мастер нүхэр Павловай даадаг халаан илангаяа һайнаар ажаллана. Тэрэ халаан 320 кубометр модо хюрөөдэхэ түсэбтэй аад, 430—450 кубометр болгоно.

Модо хюрөөдэгшэдэй коллектив октябриингаа түсэбһөө гадуур 12 мянган кубометр хюрөөдэгдэһэн модо үгэхэбди гэһэн уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

А. Луговой.

Түрүү хонишодой нэгэн

Үльдэргэ нютаг адуу мал үдхэхэдэ ехэ таарамжатай, нарин хяаг ногоотой добо гүбөөгөөр бүрхөөһэн нютаг даа. Илангаяа колхозой баялиг хонин һүрэгые үдхэхэдэ таатай зохид байгаалиин шэнжэтэй гэжэ тодорхойлогдоһоор үнинэй юм. Эгээл тиимэһээ Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоз арба гаран мянган хонидоо эндэ харууһалдаг. Тэдэ хонидойнь нэгэ отарые дүршэл ехэтэй, үнинэй хонишон Д. Бадариева харууһалжа байдаг юм. Нүхэр Бадариевагай отара Хажуу-Булаг гэжэ уһалуури, бэлшээреэр элбэг нютагта һуурижанхай, үбэлжэлгэеэ түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна.

Мүнөө эндэ 494 хонин хурьгалаад, жэлэй дүүрэтэр үшөө 150 хурьган абтахаар хүлеэгдэнэ.

—100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа, түрэл партиингаа XXI съездые угтахамни. Мүнөө хонидоймнай байра һайса заһагдажа, дулаалагданхай. Мүн үбһэ тэжээлшье хүсэд хүрэхөөр, бэлдэгдэнхэй,—гэжэ нүхэр Бадариева хөөрэнэ. Тэрэнэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһаниинь лабтай. Юуб гэхэдэ, хонишон Бадариева зун, намарай сагта хонидоо һайса таргалуулжа шадаа.

Ш. Дугаров.

Жэлэйнгээ түсэбые 2 һараар урид дүүргэбэ

Бурядай автотрестын 1-дэхи автотранспортна конторын хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин һайндэрые, партиин XXI съездые ажалай эрхим амжалтаар угтаха хүсэлэнтэй.

Конторын коллектив социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанай ашаар энэ жэлэйнгээ түсэбые октябриин 25-да, болзорһоонь урид дүүргэбэ. Конторын шофёрнууд ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые 100,2 процент дүүргээ.

Байгша оной 10 һара соо үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 440 мянган тонно ехэ ашаан шэрэгдээ. Мүн энэ үе соо 200 мянга гаран литр бензин арьбалагдаа. Энэ бензинээр «ЗИЛ-585» маркын 7 самосвал автомашина жэл соо хүдэлхэ аргатай юм. Ашаа шэрэлгын өөрынь үные химдаруулха түсэб 6 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Машина техникээ һайнаар мэдэдэг жолоошод конторын коллективэй дунда улам олошорно. Эндэхи 60 гаран жолоошод ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые 10 һара соо дүүргээ. Ажалдаа шалгарһан жолоошод хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэһээ гадна, «Эрхим шофёр» гэһэн дамжуулгын вымпелээр, мүнгөөр шагнагдаа. Самосвал машина жолоододог М. И. Тверко, С. М. Посметный, А. Т. Климов гэгшэд 10 һара соо 80 мянга гаран тонно ашаа шэрэһэн байна.

Конторын жолоошод жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө олон зуун тонно ашаа шэрэжэ, партиин XXI съездые тэмдэглэхээр шиидэбэ.

И. Сокол.

Польшын Арадай Республикын делегаци Минскдэ ерэбэ

…СК, ноябриин 1. (ТАСС). … В. Гомулка, А. Завадский, …ранкевич, Польшын Арадай …ликын делегациин бусад гэ-… Киевһээ тусхай поездоор мү-… Минскдэ ерээ.

…С-эй ЦК-гэй Президиумэй гэ-… КПСС-эй ЦК-гэй секретарь … Кириченко, СССР-эй Верховно …й Президиумэй Түрүүлэг-…рлогшо М. П. Тарасов деле-…й хамта эндэ ерэлсээ.

…С-эй ЦК-гэй Президиумэй …дэ кандидат, КПБ-гэй ЦК-…эдэхи секретарь К. Т. Мазу-… ССР-эй Министрнүүдэй Сове-…рүүлэгшэ Н. Е. Авхимович, …эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. И. Козлов, КПБ-гэй ЦК-гэй секретарьнууд Т. Я. Киселёв, Ф. А. Сурганов, Т. С. Горбунов, Д. Ф. Филимонов, министрнүүд, БССР-эй Верховно Советэй депутадууд Минскын вокзал дээрэ айлшадые угтаа.

Айлшадые угтахын тулада хүндэлэлэй харуул табигдаһан байба. Польшын Арадай Республикын, Советскэ Союзай, БССР-эй гүрэнэй гимннүүд дуулагдаа.

В. Гомулка К. Т. Мазуров хоёр амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Белоруссиин ниислэл хотын олон түмэн ажалшад городой үйлсэнүүдтэ гаража, хүндэтэ айлшадые хани халуунаар угтаһан байна.

Һү һаалга зунайхиһаа доошолхогүй

Ниитын малай тоо толгойень олошоруулжа, ашаг шэмэ үгэлгыень эрид дээшэлүүлжэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлдэ ахиха зорилго табигдана. Гол түлэб мал ажалтай манай артель энэ хэрэгые бэелүүлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулжа байна.

Зүгөөр ажахын энэ гээгдэжэ ябаһан һалбариие хүгжэнги һалбари болгохын тула ехэ хүсэлэлгэ оролдолго гаргагдаа юм. Бидэнэр түбхын түрүүн мал ажалые эрхилэлгэдэ бии байһан бүхы дутагдалнуудаа усадхахын тула шанга зорилго урдаа табяа һэмди. Жэшээнь, 1953 ониие абажа хараха болоо һаа, үбэлдөө олон мал гарзалһан, һү гарасань зунайхиһаа 60—70 процентээр доошолшоһон байгаа. Энээнэй гол шалтагаан юунһээ болодог һэм гэбэл, үбэлдөө малаа муугаар харууһалдаг, тэжээлыень ямаршье нормогүйгөөр эдюулдэг, һаагдаһан һү бүридхэжэ шададаггүй, малшадые хүдэлмэриинь зэргээр урмашуулдаггүй байгаабди.

1954 ондо 120 толгой үнеэнэй байха шэнэ типовой байра барижа, нютагай үүлтэрэй үнеэдые харюусалгатай хүнүүдтэ тушаажа үгөөд, үбэлжэлгын үедэ бодото һайн харууһа эмхидхээ һэмди. Тэрэ жэл ногооной ургаса һайн байжа, үбһэ, зелёнко ехээр бэлдээд, силос оройдоо 296 тонно дараһан байгаабди. Шэнэ гүүртын үнеэдһээ бусад гүүртын үнеэдтэ орходоо 2 дахин ехэ һүн һаагдажа, колхозойнгоо үнеэн бүриһөө 853 литр һү абаа һэмди. Энэмнай урда жэлнүүдэйхиһээ 1,5 дахин ехэ болоо һэн.

Үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдээ һаа, үбэлэйшье һарануудта малһаа ашаг шэмэ зунайхиһаа дутуугүйгөөр абаха дүүрэн аргатай байһанаа элирүүлээд, хойшодоо малайнгаа үбэлжэлгэдэ эрхим һайнаар бэлдэжэ, амжалтатайгаар үнгэргэдэг болохо гэжэ шиидээ һэмди.

Үнгэрһэн 1957 оной үбэлжэлгэдэ бэлдэхэдээ бидэнэр хурьгадые кошарно-базова аргаар тэжээхэ 2 типовой байра, гахайн, тугалай 1—1 байра, малшадтаа 15 гэр бариһан байгаабди. Энээнһээ гадна, малшадтаа 2 культбаза хүсэд һайнаар бэлдэжэ үгөөд, үбэлдөө тэдэнэй дунда агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулдаг, хөөрэлдөө хэдэг, социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргадаг байгаабди. Иимэ анхаралда хүртэхэдөө малшадай ажаллаха урма хэшээлынь аргагүй дээшэлдэг һэн. Колхознигуудта һара бүриин аванс, нэмэлтэ түлбэри үгэдэг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолые бэелүүлэн, гэшүүдтэ һара бүри аванс, мүн хэһэн ажалайнь зэргээр нэмэлтэ түлбэри үгэдэг болообди.

Энэмнай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, һү һаалгыень нэмээхэ хэрэгтэ тон ехэ нүлөөтэй байгаа. Жэшээнь, 1957 ондо силосһээ бэшэ тэжээл 1955 онойхиһоо багаар бэлдэгдэһэн болобошье, үнеэн бүриһөө 1109 литр һүн һаагдаа гэхэ гү, али 256 литр ехээр һаагдаһан байна. Тиихэдэ хонин бүриһөө нооһо хайшалалга 400 граммаар дээшэлһэн юм. Малые бэлшээн таргалуулха хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар гүрэндэ тушааһан малнай барандаа дундаһаа дээшэ хүсэтэй, тобир тарган байжа, олзо доход ехээр абтаа. Артелиимнай түрүү малшан Б. Соктоевой гүүртын һаалишад үбэлдөө 120 үнеэнһээ үдэрэй 800—830 литр һү һаадаг байгаа. Тус гүүртынхид силос болон бусад тэжээлээ зоотехнигэй табиһан нормын ёһоор, үнеэдэй һү үгэлгыень хаража байгаад таргашалдаг һэн.

Үбэлэй үедэ малаа тураангүй, зүбөөр харууһалжа гараа һаа, һү, мяха, нооһо ехээр абажа болохо байһанаа хүсэд ойлгоһон манай малшад ерэхэ үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Энэ жэл 120 үнеэнэй байха үшөө нэгэ байра ашаглалгада оруулаабди. Тэндээ мүн лэ шадамар, залуу һаалишадые табихамнай. Мүнөө жэл ган гасууртай байжа, үбһэ, силосэй багаар бэлдэгдэбэшье һаань, тэрэнээ нарилан гаргашалжа, үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэбди. Үбэлэй һарануудта үнеэд бүлеэн уһаар ходо хангагдажа байха. Энээнэй тула бүхы түхеэрэлгэнүүд бэлдэгдэнхэй. Шэнэ автоуһалуури тодхохо хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байна.

Үнгэрһэн 9 һарын туршада һааһан һүмнай нёдондо жэлэйхидэ орходоо үнеэн бүриин 150 литрээр дээшэлээ. Үлэһэн 3 һарын туршада үнеэн бүриһөө үшөө 300—350 литр һү һаажа, абаһан уялгаяа холо үлүүлэн дүүргээд, КПСС-эй XXI съездые угтаха зорилготойбди.

Мүнөө суглуулһан үбһэ, һолоомоёо тэжээлэй балансын ёһоор үнеэдтээ үгэнэбди. Мүн шэмэтэ, ороо һото, минеральна тэжээл элбэгээр үгтэнэ. Малай байранууд, малшадай гэрнүүд заһагдажа, дулаалагдаһаар үнинэй. Үбэлжэлгын урда тээ малаа бултыень зүбөөр гүүртэлээд, ветеринарна шалгалта хэһэн, элдэб үбшэнһөө һэргылхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһан байгаабди. Мүнөө жэлэй үбэлжэлгые гарза хоролтогүйгөөр, малай хүсэ тамирыень буулгангүй, ашаг шэмыень дээшэлүүлэн үнгэргэхын тула бүхы бэлэдхэлээ һайнаар хээд, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эмхидхээбди. Энээнэй ашаар ерэхэ жэлдэ мяха, һү, нооһо гүрэндөө худалдалгые үшөө ехэдхэжэ шадаха байһандаа колхозоймнай гэшүүд этигэнхэй.

Мүнөө мяха тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ дүтэлөөд байнабди. Шахалганда байһан 60 толгой гахайгаа тушаабал, түсэбнай холо үлүүлэн дүүргэгдэхэ юм. Тиимэһээ гахайнуудаа һайнаар шахажа, таргалуулжа байнабди.

Колхозоймнай малшад ерэхэ үбэлжэлгэдөө эртээнһээ, һайнаар бэлдээд, һү һаалгаяа зунайхиһаа доошолуулхагүйбди гэжэ мэдүүлээд, Октябриин 41 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахаяа байна.

Г. Цыдыпов, Закаменай аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхаха

Курумканай аймагай партийна конференци һаяхан боложо, партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Гармаев** тоосоото элидхэл хэбэ.

Тоосоото үе соо аймагай ажалшад хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ зарим тэды амжалта туйлаа. 1958 онийе үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 729 центнерээр дээшээ гэхэ гү, али эдлүүриин газарай 100 гектар бүриин 231 килограмм ноохон хайшалагдаба. Энэ жэл аймагай колхозууд ороохо таряанай һайн ургаса хуряажа, түсэбһөө гадуур 30 мянган пүүд таряа гүрэндэ тушааһан, үрэһэ хүрэнгэеэ гүйсэд хааһан байна.

Колхознигуудай ажалта үдэрэй үнэ сэн дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, 1957 ондо ажалта үдэр бүхэнэй 12 түхэриг 50 мүнгэнэй продукци хүртэдэг байбал, 1958 ондо 17 түхэригэй продукци хүртэхэнь.

Гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэй түсэб аймаг дотор үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ жэлдэ адууһа малаа тэжээлээр бүрин хангахын тула горьтой юумэ хэгдээ.

Гэхэ зуура курумканайхид арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ абаһан уялгануудаа үшөөл хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Тэжээлэй дутамаг байһанһаа боложо малай үбэлжэлгэ жэл бүри бэрхэшээлтэй байдалда орожо, адууһа мал ашаг шэмэсэ ехээр гээхэһээ гадна, олоор гарзалдаг байгаа. Энэ жэлдэшье 100 эхэ хонинһоо 83 хурьган абтажа, хонишодой социалистическэ уялгань дүүргэгдээгүй. Үнгэрэгшэ 10 һарын туршада эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ түсэб 93,5 процент, хони үсхэбэрилхэ түсэб 96,5 процент дүүргэгдээ.

Энэ жэлдэ һү һаалга нёдондонойхиһоо доошоо ороһон байна. Илангаяа «Коммунизм», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгаар ехэхэн гээгдэлдэ оронхой.

КПСС-эй айкомой тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ 20 делегат хабаадаба.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегадуудай олонхинь аймагай партийна организациин эмхидхэлэй, нийтэ-политическэ хүдэлмэриин һула байһые хурсаар шүүмжэлээ.

Хүдөө ажахыгаа, илангаяа мал ажалаа хүгжөөхэ талаар тоосоото үе соо зарим тэды хүдэлмэри хэгдэбэшье, колхозуудай арга боломжо хүсэд ашаглагдаагүй байһаар. Хэдэ хэдэн (жэшээлхэдэ, Ленинэй, Калининай, Карл Марксын нэрэмжэтэ) колхозуудай ажахыгаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ байхада, зариманиинь («Коммунизм», Сталинай, Кировэй нэрэмжэтэ артельнүүд) үшөөл гээгдэнги байдалда байһан зандаа.

Теэд партиин айком, тэрэнэй бюро эдэ колхозуудта тодорхой туһаламжа үзүүлнэгүй. Партиин айкомой секретарь нүхэр Гармаев, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Тараскин түрүү колхозуудтал хүрөөд бусашадаг заншалтай.

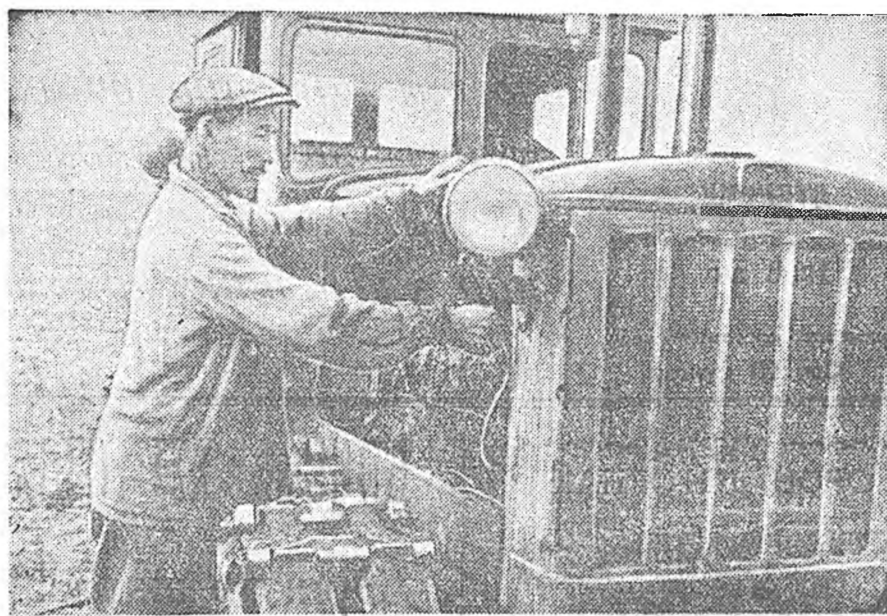
— Партиин айкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой хүтэлбэрилхы зарим хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахыгаа һайса мэдэхэгүй дээрэһээ, зохихо туһаламжа үзүүлдэггүй, дутагдалнуудые тэмдэглээд бусадаг байна. Айкомой инструкторнууд эмхидхэлэй хүдэлмэридэ һаналаа табинагүй. Партиин айком бригадирнуудай, фермэ даагшадай дунда хүдэлмэри ябуулнагүй. Тэдэнэрые хүмүүжүүлхэ, хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ һургаха хэмжээ абанагүй. Саашадаа хүдөө ажахые иимэ халирхайгаар хүтэлбэрилжэ болохогүй,—гэжэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, делегат **Шанюшкин** болон бусад тэмдэглээ.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Дармаев**, Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Дондупов** үгэ хэлэхэдээ, партиин айком яһала һайн тогтоол гаргадаг аад, тэдэнээ дүүргүүлхые оролдодоггүй, айкомой бюро эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулна гэжэ шүүмжэлһэн байха юм. Соёл сурталай хүдэлмэри даадаг секретарь нүхэр Б. Лыгденов, пропаганда болон агитациин таһагые даагша Г. Николаев колхозуудта хаа яа ябахаһаа гадна, колхознигуудай һонирхохоор хөөрэлдөө эмхидхэнэгүй. Лекци, элидхэл хэнэгүй. Түрүү дүй дүршэл согсолжо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа табинагүй гэжэ шүүмжэлбэд.

Республикын Хүдөө ажахын министерствын, РТС-эй ажал хүдэлмэри конференци дээрэ шангаар шүүмжэлэгдээ. Аймагай колхозуудта техническэ туһаламжа үзүүлхэ, машина, техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ РТС-эй хүтэлбэрилэгшэд оролдоногүй. Гадна энээн тухай партиин айком, аймгүйсэдком һайса мэдэжэ байбашье, РТС-эй ажал хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулаагүй, болохо хэмжээ абаагүй байһаар.

Конференци дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Очиров** үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь партиин айкомой тоосоото элидхэлээр дэлгэрэнгы тогтоол баталан абтаа. Эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар **Ж. Гармаев**, секретарьнуудаар **Б. Лыгденов**, **В. Базаров** гэгшэд һунгагдаа.

Цыдып Модосоевич Бодиев Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо трактористаар ажаллаһаар 25 жэл болобо. Нүхэр Бодиев мүнөө 60 гарабашье өөрынгөө «булад хүлэгые» жолоодожо үргэлжэлһөөр. Цыдып Модосоевич хабарай тарилгын, хуряалгын үедэ даалгабаряа үдэр бүри 130—140 процент дүүргэжэ, залуушуулда жэшээ харуулаа. **Зураг дээрэ:** нүхэр Ц. Бодиев.

Б. Гомбоевой фото.

Ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ...

Трамвайн барилга дээрэ һүүлшын 2—3 үдэрэй турша соо бага бэшэ ажал хэгдээ. «Сибэлектромонтажай» управлениин хабсаргагшадай бригадынхид эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, түмэр харгыһаа городой Сталинай нэрэмжэтэ үйлсэ хүрэтэр контактна сетьнүүдые татаһан, мүн бусадшье яаралтай ажал хэһэн байна. Контактна сетьнүүдые саг соонь татаха гээшэ угаа шухала юм. Яахадааб гэхэдэ, энэ ажалай удаараа һаа трамвайнууд саг соогоо ябажа шадахагүй бшуу. Энэ харюусалгатай үүргэеэ һайса ойлгоһон «Сибэлектромонтажай» управлениин хабсаргагшад контактна сетьнүүдые саг соонь, ноябриин 5 хүрэтэр татажа дүүргэхээр шиидээ.

Прораб нүхэр Никитинэй хүтэлбэрилдэг участогайхид гостинициһаа ПВЗ-дэхи трамвайн депо хүрэтэр харгые татаха гол ажалыень хэжэ дүүргэбэ.

Энэ участогайхид мүнөө үедэ контррельснүүдые тодхожо байна.

— Трамвайн депо хүрэтэр харгы татаха гол ажалаа ноябриин 5-да дүүргэхын зорилгоор манай участогай хүдэлмэришэд бүхы хүсөөрөө ажаллана,—гэжэ нүхэр Никитин хөөрэнэ.

Барилга дээрэхи хүдэлмэришэдэй хэды эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлбэшье, ажалай муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүд үдэр бүри дуталдана. Жэшээнь, үсэгэлдэр үглөөгүүр трамвайн деподо зүблөөнэй болоходо элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдэй үгы байһаниинь элирээ. Тусхайлан хэлэбэл, контррельснүүдтэ хэрэглэгдэхэ шүрэб, муфта, модоор хэглэһэн накладканууд, кабель барилга дээрэ үгы байгаа. Барилга дээрэ хэрэглэгдэхэ элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые саг соонь бэлдэхэ, ажалай эмхидхэлые һайжаруулха тушаа барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд зохихо анхарал үшөөл хандуулаагүй байһаар. Харгы барилгые сэхэ хүтэлбэрилхэ ёһотой нүхэр Проценко үнгэрэгшэ суббото воскресени хоёрто трамвайн барилга дээрэ ямар ажалай хэгдэһые хүсэд мэдэхэгүй байшоо. «Бурстрой» трестын, «Сибэлектромонтажай» управлениин, трамвай бариха управлениин хүтэлбэрилэгшэд барилгаяа саг соонь дүүргэхын түлөө ажалайнгаа эмхидхэлые улам һайжаруулха, элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые саг соонь олохын түлөө яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй.

И. Бальдиров.

Мүрысөөнэй түрүүшүүл

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай Бурядай областной Совет нютагай мэдэлэй предприяти, барилгын коллективүүдэй 1958 оной III кварталай социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые хаража үзөө.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ, 1-дэхи һуури эзэлһэн Улан-Удын хилээмэнэй комбинадай коллективтэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг 17 мянган түхэригэй мүнгэн шантайгаар барюулагдаха болоо. Хоёрдохи һуури эзэлһэн Улан-Удын сёдолой фабрикын коллективтэ 13 мянган түхэригэй мүнгэн шан үгтэхөөр хараалагдаба. Улан-Удын шэгнүүр заһабарилгын заводой коллективтэ 1400 түхэригэй гурбадахи шан барюулагдахань. Городой эдеэ хоолой комбинат 1958 оной гурбадахи кварталда һайнаар ажаллаа гэжэ республикын Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной Совет тэмдэглэбэ.

М. Михайлов.

США-гэй посольстводо СССР-эй МИД ното эльгээбэ

Энэ оной октябриин 10-да США-һаа Москвада байдаг посольство гэнтэ добтолхо ябадалые зайсуулха асуудалаар экспертнүүдэй зүблөө зарлаха тушаа нотые СССР-эй МИД-тэ эльгээбэ. Энэнь Советскэ правительствын сентябриин 15-най нотодо үгтэһэн харюу болоно.

Ноябриин 1-дэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство энэ асуудалаар харюугай нотые США-гэй посольстводо эльгээгээ. Экспертнүүдэй зүблөөе 1958 оной ноябриин 10-да Женевэдэ зарлаха тухай Советскэ правительствын дурадхалые США-гэй правительствын зүбшөөһэниинь харюугай ното дотор тэмдэглэгдэнэ. Тиин зүблөө зарлаха саг болон газар тухай асуудалые шиидхэгдэһэндэ тоолоходо болоно гэжэ ното дотор хэлэгдэнэ. Баруун гүрэнүүдэй зүгһөө США-һаа [...] Великобритани, Франци, Ка[...] Итали, мүн, магад, бусадшье [...]нууд зүблөөндэ хабаадажа бо[...] гэгдэһэниие Советскэ правител[...] мэдээндээ абана гэжэ ното [...] тэмдэглэгдэнэ. СССР, Польша, [...]хословаки, Румыни, Албани, [...] магад, бусадшье оронуудай [...]лэгшэд зүблөөндэ хабаадаха ба[...] гэжэ Советскэ правительство [...]сэбэ.

Экспертнүүдэй хүдэлмэри [...] гэнтэ добтолхо ябадалые буу[...] хуряаха талаар тусхай алхам[...] хэлгэтэйгээр шиидхэхэ хэмжэ[...] тухай бодото дурадхалнууд[...] хёохо хэрэгтэ зорюулагдаха ё[...] гэжэ Советскэ правительство [...]нө гээд ното дотор хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Иранай правительстводо Советскэ правительство мэдүүлгэ эльгээбэ

Энэ оной октябриин 31-дэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Иранай посол г-н Мустафу Самии гэгшые урижа уулзаад, Иранай правительстводо Советскэ правительствын эльгээхэ мэдүүлгые тэрээндэ барюулба.

Сэрэгэй шэнэ договор баталха асуудалаар Иран США хоёрой хоорондо хэлсээнэй хэгдэжэ байһантай дашарамдан советско-иранска харилсаанда бии болоһон шэнэ байдалда Иранай правительствын анхаралые Советскэ правительство мэдүүлгэ дотороо хандуулна. Американска сэрэгэй түсэбүүдтэ Ираниие бүри ехээр хамжуулхын тулада үргэн арга боломжо США-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ олгогдохоор энэ договор соо хараалагдана.

Иранай правительство энээнэй тохёолдожо болохо хойшолонгуудые тоонгүйгөөр, түбхын түрүүн, Иранда өөртэнь аюултай хараа бодол гадаадынгаа политикын талаар баримтална гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзай урда хилые сэхэ аюулда тохёолдуулан сэрэгэй шэнэ договор США-тай Иранай баталалгатай дашарамдан бии болоһон шэнэ байдалда Советскэ Союз хамаагүйгөөр хандажа шадахагүй гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Иранай правительствын аюултай шэнэ алхамые зүбтүү[...] тулада энэ алхам Иранай өө[...] хамгаалха ябадалтай холбоотой [...]хэ һэдэлгэ гаргагдана. Теэд [...] хэнииешье мэхэлхэгүй. Юуб [...] Иранда тэрээнэй хүршэнэрэй [...]һөө, тэрэ тоодо Советскэ Сою[...]шье зүгһөө ямаршье аюул то[...]дуулагдахаяа байнагүй.

Иранай правительствын яб[...]гань манай хоёр ороной харил[...] хүгжөөн һайжаруулха хүсэл[...] байһан тухайгаа Иранай гүр[...] ажал-ябуулагшадай хэһэн м[...]гэнүүдтэй таараналгүй гэжэ Сов[...]скэ правительствын мэдүүлгэ до[...] хэлэгдэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Пре[...]зидиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. В[...]шиловай арюун хүсэлтэйгөөр, [...] ёһоор Иранда ошохо гэжэ ба[...] ябадал мүнөөнэй оршон байда[...] таарахаяа болибо ха гэжэ Сове[...] правительство һанана. Мүнөө [...] энэ ошолго советско-иранска хар[...]саанда туһатай байха эрхэ [...]сэлгүй болобо ха.

Советско-иранска харил[...] ехээр, аюултайгаар муудуулха [...]далда зорюулагдаһан алхам[...] Иранай правительство хэхэгүй [...] гэжэ ехээр этигэжэ байһанаа Сов[...]скэ правительство мэдүүлнэ.

ТАСС-эй мэдүүлгэ

Нүхэр Н. С. Хрущевто Б. Л. Пастернагай эльгээһэн бэшэгэй мүнөөдэр хэблэлдэ толилогдоһонтой дашарамдуулан ТАСС иигэжэ мэдүүлхээр түлөөлэгдөө: хэрбээ Б. Л. Пастернагай тэрээндэ олгогдоһон шагналаа абахын тулада оронһоо гаража ошохо хүсэлтэй байгаа һаань, Советскэ гүрэнэй органуудай зүгһөө ямаршье һаад хэгдэхэгүй. Б. Л. Пастернагай оронһоо гаража ошохо эрхыень хаһаһан хэбэртэйгээр буржуазна хэблэлэй тараажа байһан шашаг шууяан шал худал байна.

Б. Л. Пастернак оронһоо гаража ошохо визэ эриһэн гүйлтатайгаар Советскэ гүрэнэй ямаршье органуудта мүнөө хүрэтэр хандаагүй, оронһоо гаража ошохо визэ тэр[...]дэ үгэхэеэ арсаһан ябадал тэд[...]ганнуудай зүгһөө гараагүй, са[...] даашье гарахагүй гэжэ мэд[...] болонхой.

«Доктор Живаго» гэһэн ан[...] ветскэ зохёол соогоо Советскэ С[...]зай нийтын байгуулалтые, тэрэн[...] арадые хардаһан Б. Л. Пастерна[...] хэрбээ Советскэ Союзһаа бүр[...]һэн гаража ошохые хүсөө һаа[...] засагай органууд тэрээндэ ямар[...] һаад хэхэгүй юм. Советскэ Союз[...] гаража ошоод «капиталистиче[...] диваажанай бүхы гоё һайхании[...] бэеэрээ үзэхэ арга боломжо тэр[...]дэ олгогдохо байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет

Никита Сергеевич ХРУЩЕВТО

Хүндэтэ Никита Сергеевич,

би Танда өөртэтнай, КПСС-эй ЦК-да, Советскэ Правительстводо ханданаб.

Правительство хадаа «минии СССР-һээ гаража ошохо ябадалда ямаршье һаад хэхэгүй» гэжэ нүхэр Семичастнын элидхэлһээ намда мэдээжэ болоо.

Би тиигэжэ шадахагүй байнаб. Би түрэлгөөрөө, ажабайдалаараа, ажал хүдэлмэреэрээ Росситай холбоотойб.

Минии хуби заяан тэрээнһээ таһархай байжа, тэрээнэй газаа тээ байжа шадахагүй юм. Минии алдуунууд болон тээрилгын ямаршье байгаа һаань, би хадаа баруун оронуудта минии нэрэтэй холболдуулан ехээр дэлгэрүүлэгдэжэ байгаа [...]мэ политическэ кампаниин тэг[...]да орошохоб гэжэ һанаагүйб.

Энээниие мэдэрээд байхадаа [...] белевскэ шанһаа һайн дураа[...] арсанаб гэжэ Шведскэ академи[...] мэдээсээб.

Өөрынгөө Эхэ оронһоо гар[...] ошохо гээшэмни намда үхэһэн[...] адли байна. Тиимэһээ нам туй[...] эсэсэй энэ хэмжээ бү абыт г[...]гүйнаб.

Советскэ литературада зор[...]жа юу-хээ хээб, тэрээндэ [...] ашатай туһатай байжа шадахаб[...]жэ үнэн зүрхэнһөө мэдүүлнэб.

Б. Пастернак.

1958 оной октябриин 31.

Киргизскэ ССР-эй искусство, литературын хүдэлмэрилэгш[...] орденууд болон медальнуудаар шагнагдаба

Киргизскэ искусство, литературые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, Москва городто болоһон киргизскэ искусство, литературын декадатай дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Киргизскэ ССР-эй искусство, литературын 321 хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнаба.

Ленинэй орденоор: Киргизскэ ССР-эй искусстводнуудай габьяата ажал-ябуулагша, Киргизскэ гүрэнэй Ленинэй ордента оперо, баледэй театрын главна уран зурааша А. В. Арефьев, Киргизскэ ССР-эй арадай артист, арадай акын О. Болебалаев, Киргизскэ ССР-эй арадай артист, Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ гүрэнэй ород драмын театрын артист В. Ф. Казаков, Киргизскэ ССР-эй арадай артист, Кирги[...] гүрэнэй драматическа театрын [...]тистка Б. Кыдыкеева, Киргиз[...] ССР-эй арадай артист, Кирги[...] гүрэнэй Ленинэй ордента оперо, б[...]ледэй театрын директор, режи[...] А. Куттубаев, поэт К. Маликов, Ки[...]гизскэ ССР-эй арадай артист[...] Киргизскэ гүрэнэй Ленинэй орде[...] оперо, баледэй театрын оперын [...]шан М. Махмутова, поэт Т. У[...]лиев, Киргизскэ ССР-эй арада[...]тистка, Киргизскэ гүрэнэй Ажа[...] Улаан Тугай орденто, Токтогул [...]тылгановай нэрэмжэтэ фил[...]ниин дуушан М. Умурканова [...]шэд шагнагдаа.

Ажалай Улаан Тугай орденоор [...] хүн, «Хүндэлэлэй тэмдэг» ор[...]ноор—86, «Ажалдаа шалгарһа[...] түлөө» медаляар 182 хүн шаг[...]даа.

Ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшад

Хонишон комсомол басаган

Октябрь һарын баргадажа байһан үе. Эдэ үдэрнүүдэй нэгэндэ Боом тосхонһоо хойшоо гараһан хүндын адагаар һүрэг һүрэг хонидой бэлшэжэ ябахань холоһоо харагдана. «Одоол эдэ хонид намарай сагта талха тараанай узуурта адуулагдажа, ёһотойл тарганаа оложо байна» гэлдэһээр Хапчарангын гол дээрэ байрладаг ахалагша хонишон Дугаржаб Чимитовэй отарада хүрэжэ буубабди. Хөөрэлдэһөөр байтарнай наранһье орохо тээшээ болоно. Отарын байраһаа баруун хойшоо хадын үбэртэ нэмжын харагдаһан үргэн полиин захаһаа һүрэг хонидые тууһан нэгэ залуухан басаганай голложо ябахань харагдана. Тэрэмнай дүтэлжэ ерэхэдээ Дугаржаб Чимитовэй ехэ басаган, комсомолка Надежда Дугаржапова байгаа.

...1954 оной хабар. Энэ үедэ хүдөө ажахын артелиин мал үбһэ тэжээлээр дутамаг ондо орожо байба. Гэбэшье Чимитовэй отарада түл абалга түлэг дундаа. Надя Сутайн долоон жэлэй һургуули дүүргээд, ажалда гараха гэжэ шиидэнэ. Колхозой правлени тэрэниие һаалишан болгохо дуратай байба. Надя өөрөө ямаршье ажалда орохоор бэлэн байгаа. Тиигэбэшье Дугаржабтан басагаяа хонишон болгохо дуратай.

— Отарадамнай ажаллаха хүн хэрэгтэй. Басагыемнай хонишон болгожо оруулыт. Гэр бүлөөрөө нэгэ доро ажаллаһамнай дээрэ, — гэжэ Надиин эхэ Дулгар Доржиева колхозойнгоо правленидэ хандаһан байгаа. Эхынь дурадхалые колхозой правлени дэмжэжэ, Надя хонин ажалда хүдэлхэеэ гараһан юм.

— Түл абалгын ажал ехэтэй үедэ басагамнай хонишон боложо ороһон юм, — гэжэ Дулгар эжынь һанан һанан хөөрэнэ. — Хонин ажал гээшэ багашуулай хашархаар лэ ажал даа. Теэд манай басаган бидэнээрээ мал ажал дээрэ багаһаа хойшо ябалсаһан хадаа дааһан ажалдаа түргөөр башараа һэн.

Нүхэр Чимитовэй гэр бүлэтэн мал ажал дээрэ үнинэй хүдэлжэ байна. Өөрөө Дугаржаб мал ажал дээрэ аяар 18 жэл таһалгаряагүй ажаллаа. Тэрэнэйнгээ олонхи жэлые хони харууһалжа үнгэргэһэн байна. Өөрөө Дугаржаб мал ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, баян дүршэлтэй болонхой. 1957 оной хабар колхозойнгоо «Эрдэм» совхозтой хамтархада Дугаржабтан хуушан ажалаа орхёогүй. Мүнөө Чимитовтэнэй бүлэ совхозой хонишодой нэгэ бригадада ажаллажа байна.

Комсомолка Надя Дугаржапова ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойдо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалай эрхим амжалта туйлаа. Тэрэ нёдондо жэлдэ дааһан хониноойнгоо 100 толгой бүриһөө 112 хурьга абажа түлжүүлһэн байгаа. Мүнөө жэлэй 9 һара соо 100 хонин бүриһөө 110 хурьга абаад, гарза хоролтогүй, тобир тарганаар түлжүүлжэ байна. Тиихэдэ хонин бүриһөө 2 килограмм 700 грамм ноохо хайшалаа юм. Харин урда жэлнүүдтэ Надиин харууһалдаг хонидһоо миил 0,8—2 килограмм ноохон хайшалагдадаг байгаа.

Надя басаган ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг, ямаршье бэрхэшээлһээ сухаридаггүй юм. Иигэжэ Ленинскэ комсомолой гэшүүнэй нангин уялгые эрхимээр дүүргэжэ ябадаг.

Үнгэрһэн үбэл отарын хонид олоороо хурьгалжа эхилээ. Тэрэ сагаар Чимитовэй отарада ерэхэдэ лампын гал үүр сайтар яларжа, хони хурьгадай мааралдаан таһардаггүй һэн. Хонидойнгоо хурьгалжа байха үедэ Надя унтаха нойргүйгөөр ажаллаа. Тэрэ хурьгадайнгаа байрые ходо сэбэр байлгадаг, дэбисхэрыень сүүдхэдээ хэды дахин һэлгэдэг һэн. Гадна зоотехнигэй үгэһэн заабариие наринаар сахидаг байгаа. Тиигэжэ нэгэшье хурьга гарза хоролтодо оруулангүй, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ юм.

— Хонидойнгоо хурьгалжа байха үедэ шэнэ түлнүүдтээ анхаралаа ехээр хандуулжа, һайнаар харууһалдагбди. Тиигээгүй һаа зарим хонид хурьгаяа голожорхидог. Тиимэ хонидые хурьгадтайнь удаан байлгажа, бэе бэедэнь дадхаадагбди. Гадна һүөөр бага эхэтэй хурьгадые ондоо хониндо заядажа байгаагүй һаа, шэнэ түл өөдэлхэгүйдөө болохо юм, — гэжэ залуу хонишон хөөрэнэ.

Отарынхид июнь һараһаа Сагаан Нуур гэжэ газарта зуһаландаа гарадаг. Тэндэ сентябрь һара болотор хонидынь зүлгэ ногоондо бэлшээгдэнэ. Надя Дугаржапова зунай сагта Улаан Хада, Хабшаг Ногоон гэжэ газарнуудаар, хэдэ хэдэн үдэрөөр бэлшээриинь һэлгүүлжэ байгаад, хонидоо адуулдаг юм. Гадна хүйтэн булагай уһанһаа үдэртөө 3—4 дахин уһалдаг. Иигэжэ адуулхадань хонидынь хүсэ шадалаа бүри нэмээнэ.

Совхозой хонишод хонидтоо үбһэ тэжээл жэл бүхэндэ өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэдэг заншалтай. Нүхэр Чимитовэй отарынхид Хапчарангын гол дээрэ 25 гектар сабшалан даажа абаад, хабартаа уһалдаг, наг шэбхэ гаргадаг юм. Тиигэжэ энэ жэлдэ тэрэ сабшалан дээрэһээнь хамта 515 центнер гэхэ гү, али гектар бүриин 20 гаран центнер үбһэн хуряагдаа. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ комсомолка Надя хонидоо харууһалжа байхынгаа хажуугаар сүлөөтэй сагтаа сабшалга, тармалга, һүрилэлгэдэ ябалсадаг юм.

Мүнөө энэ отарада 549 эхэ хонид харууһалагдана. Тэдэнэйнгээ хоёр зууень Надя Дугаржапова өөрөө даажа абанхай. Отарын хонид эдэ үдэрнүүдтэ тараанай узуур дээрэ һайнаар харууһалагдажа, тобир тарганаар үбэлжэлгэдэ орохоёо байна.

— Хониднай февраль, март һарада түрэхэ юм. Ерэхэ жэлдэ хонидойнгоо 100 толгой бүриһөө 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэб, хонин бүриһөө ноохо хайшалалгаяа 500 граммаар дээшэлүүлхэб, — гэжэ залуу хонишон омогтойгоор мэдүүлнэ.

Хүдэлмэриингөө хажуугаар Надя Дугаржапова комсомолойнгоо ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тиихэдээ өөрынгөө хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандажа, үетэн нүхэдтөө ажалай жэшээ харуулна. Надя шэнэ газетэ, журнал ходо захижа, һүүлэй һонинуудые уншаад, хонишодтоо хөөрэжэ үгэдэг. Тэрэнэй ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадань комсомолой эхин организациин секретарь Даба Соктоев ехэхэн туһаламжа үзүүлжэ байдаг.

Хонишон боложо, ажабайдалайнгаа арюун замда ороод ябаһан комсомол басаганай ажал хэрэг тон һайшаалтай. Тэрэниие ажалдаа дорюун, шуумар солбон басаган гэжэ нютагайнь зон дэмы хэлсэдэггүй. Эгээл тиимэһээ комсомолка Дугаржаповагай ажалыень Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум үндэрөөр сэгнэжэ, тэрэниие һаяхан Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

—ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай аймагай олон комсомолшууд шалгаржа гараа. Тэдэнэй дундаһаа Надя Дугаржаповае эгээл эрхимынь гэжэ тоолонобди. Мүрысөөндэ оролсоһон комсомол-залуушуул Дугаржаповагай жэшээгээр ажаллаа юм, — гэжэ ВЛКСМ-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь Лубсан Гомбоев хөөрэнэ.

Комсомолой һайндэртэй дашарамдуулан, хонишон Надя Дугаржаповагай бүри абьяастайгаар ажаллажа, саашадаа үшөө ехэ амжалта туйлахыень хүсэе.

Т. Гармаев, манай корр

Мухаршэбэр.

ЦЕНТНЕР ШУБУУНАЙ МЯХА ХУДАЛДАХАБДИ

...буу үсхэбэрилгэ колхозоймнай ...н шэнэ һалбари болоно. 1953 ...эхэ гү, али КПСС-эй ЦК-гэй ...бриин Пленумһээ урагша ... үсхэбэрилгэ бүришье тоог...гүй байһан юм. Ёһо тэдысэ ...хэгдэһэн, хэды зуугаад тахяа...фермэ гаргашаһаа бэшэ юумэ ...гүй байгаа. Жэшээнь эхэ ...бүхэнһөө түхэреэн жэл соо ...оо 17 үндэгэн абтадаг һэн.

...ин энэ түүхэтэ тогтоолой һүү...шубуу үсхэбэрилгэдэ анхарал ...лагдажа, үндэгэн, мяхан ... абтажа, олзо оруулагдадаг ... Үнгэрэгшэ жэл манай фермэ ...ахяа бүхэнһөө 73 үндэгэ аба...олхоздоо 13 мянган түхэригэй ...оруулһан байна.

...өө жэл би эжытэеэ 2500 та...аруулһалнаб. Тэдэнэй хахадынь ...ахяанууд, үлэгшэнь энэ зун ...аторна станциһаа асарһан ...араанууд юм. 1958 ондо бидэ...8 мянган үндэгэ гүрэндэ ху...ха, инкубаторна станцида ...ха түсэбтэй байгаабди. Үнгэ... 9 һара хахадай туршада 55 ...н үндэгэн абтаа гээшэ. Мүнөө ...о таряанай, илангаяа шэнии...лбэг болоходо, тахяанууднай һайнаар үндэгэлдэг болоожо байнхай. Тиин жэлэй дууһатар хараалһан түсэбөө заабол дүүргэхэмнай лабтай. Тахяа шубууднай үндэгэнһөө гадна, һайн мяха үгэнэ. Һүүлшын жэлнүүдтэ тахяа шахажа, гүрэндэ мяха ехээр худалдадаг болообди. Иигэжэ колхоздоо ехэхэн олзо оруулнабди.

Мүнөө бидэ 1000 гаран тахяа илгажа, шахахаяа байнабди. Тэдэнэй зариманиинь эрэ, зариманиинь үндэгэлхэеэ болиһон эмэ тахяанууд. Хэрбээ эдэ тахяануудтаа орооһо таряа, мүн бусад тэжээл элбэгээр эдюулээд шахабал, багаарнь бодоходо 2 тонноһоо доошо бэшэ һайн шанартай мяха абажа, гүрэндэ худалдаха байнабди. Колхозоймнай нэгэдэхи, хоёрдохи комплексно бригадануудта мүн тэды шэнээн тахяагай мяхан абтахаар хараалагдана.

Шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ үшөө олон дутагдалнууд бии. Хэрбээ эдэ дутагдалнуудые зайсуулбал, манай ажал хүдэлмэри бүри урагшатайгаар ябаха һэн.

М. Романов, Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой шубуушан.

Тэжээлынь бага

...мёнай аймагай «Дружба» ...зойхид энэ жэлдэ үбһэ тэ...бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээгүй ...абшаһата тэжээл бэлдэхэ, си...раха хүдэлмэри тон бирагүй...хэгдээ. Теэд һайн ургасатай ...н Бэе, Хамар, Худанга нюта...абшалангуудай ногоон ойроо...уртэнгүй хагдаршоо. Тиихэдэ ...ктарта тариһан зелёнкоёо мү...е болотор хуряагаагүй, са...дaруулхаяа байна.

...өө зарим түрүү колхозууд үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлээ дүүргэжэ байнхай. Тиин гэһээ «Дружба» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Н. Ванчиков, партийна организациинь секретарь нүхэр Г. Батуев) бэлэдхэлэйнгээ хүдэлмэриие унжагай нобшоор ябуулна. Эндэ малайнь олонхи байранууд заһагдажа дулаалагдаагүй, мүн малшадай һууха гэрнүүд будагдажа сагаадагдаагүй, задагай байһаар.

С. Аюшеев.

...рхим луговод Цыремпил Сундаров

...емпил Субанович Сундаров ... Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ...жэлэй туршада луговодоор ...лажа байнхай. Энэ үбгэжөөл ...ектар сабшалангай газар даа...баад, жэл бүри ургасыень дээ...лэн, үбһэ ногооной үндэр ур...уряадаг. Жэшээнь 1954 ондо ...сабшалан дээрэһээ 1000 цент...хойто жэлынь 1200 центнер ...н үбһэн абтаа һэн. Тиин мү...жэл тэрэл газарһаань 1600 ...ер үбһэн хуряагдаа.

Сабшалангай газар зүбөөр ...үүлээд, саг соонь хүсэд хүрэ...уһалаад байбал, үбһэ ногоон ... һайнаар ургадаг,—гэжэ дүр...й луговод Цыремпил Суба... хөөрэдэг.

...эр Сундаров үшөө үбэл эртэ байхаһаа хойшо наг шэбхэ сабшалан дээрээ гаргадаг. Тиигээд хабар тэрэнээ нэгэ жэгдээр тараагаад, тусхай балуураар нидхэрэн бутаруулдаг. Удаань газарай һайса гэдэжэ байхада, майн эхеэр уһалжа эхилдэг. Газарай хүрьһэндэ уһанай һайса шэнгээдхихэдэнь, майн хуушаар хоёрдохёо уһалдаг.

Коммунис партиингаа XXI съездын хүндэлэлдэ үбгэн Сундаров ерэхэ жэл даажа абаһан сабшалан дээрээ нёдондонойхиһоо бүри ехэ үбһэ ногоо ургуулха гэжэ шиидээ. Эдэ үдэрнүүдтэ һубаг канавануудаа сэбэрлэжэ дүүргээд, сабшаландаа наг шэбхэ гаргажа эхилбэ.

Д. Санданов.

Баргажан.

Автобусой, ашаанай таксиин ябадалые гуримшуулхаар болоо

Хэжэнгын аймагай ажалшад автобусой ябадаг болоһонһоо хойшо ёһоор һайн болоо гэлсэдэг. Теэд үнэхөөрөөшье тиимэ, үглөөгүүр 7,30—8 часта автобусто һуугаад, 3—4 часта Улан-Удэ хотодо байха болоноб, үгышье һаа Улан-Удэһээ үглөөгүүр гараад, үдэһээ хойно Хэжэнгэеэ бусажа ерэхэб. Тиихэдэ Загустай тосхонһоо Хэжэнгэ хүрэтэр ашаанай такси ябадаг болонхой. Худанай зүүн бэеэрхин, чесанаархин улаатай болоожо амараа юм.

Гэхэтэй хамта автобусой болон ашаанай таксиин ябадалда элдэб дутагдал үзэгдэнэ. Автобус Улан-Удын 3-дахи номерой АТК-гэй мэдэлдэ, ашаанай такси республикын таксо-моторой контородо мэдэлтэй юм. Хоёр ондоо мэдэлтэй болон гэхэдээ, үгээ ойлголсодоггүй юм гү, али яадаг юм, юрэдөөл хүдэлмэреэ зүбөөр хубаарилан ажаллажа, аймагай ажалшадай харгын ябадалые дүүрэн хангажа үшөөл шаданагүй гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Ушар юуб гэхэдэ, үглөөгүүр Хэжэнгэһээ автобус оройтожо гараад, Улан-Удэ хото үдэшэ орой болоһон хойно, 8—10 час багаар хүрэнэ. Улан-Удэһээ мүн лэ оройтожо Хэжэнгэ ерэнэ. Улан-Удэһээ ерэһэн автобус үдэшэндөө Сулхара орожо хоноод, үглөөгүүрнь дүүрэн шахуу хүнтэй Хэжэнгэ ерэнэ. Тиихэдэнь Хэжэнгэдэ һууха һууриень зааһан билет урда үдэрынь худалдажа абаһан хүнүүд автобус хүлеэжэ байдаг. Тэрэ биледэйнгээ ёһоор һууринуудаа эзэлхэ гэхэдэнь, Сулхараһаа ябаһан зон шофёрһоо билет абаад, һууридань һуушанхай байдаг. Үглөө бүхэндэ буха ехэ тоосолдон, шаг шууяан болоно.

Иимэ байдалые гуримшуулха аргын байбашье, энээндэ хэншье һаналаа табинагүй. Хайшан гээд гуримшуулаа һаа таарамжатайб? Үдэр бүри ашаанай такси Загустайһаа Хэжэнгэ 12 часта ерээд, автобусой Улан-Удэ хотоһоо ерэхыс 4—5 болотор хүлеэжэ, столовын газаа үнэтэ сагаа үнгэргэнэ. Тиихын орондо Сулхара ошоод, 4—5 час болотор, яаралгүй ябаад ерэхэ арга боломжо бии. Тиигээ һаань, сулхараархиншье амарха байгаа бшуу. Эдэнэр ашаанай таксида һуужа, Сулхараяа ошохо гү, али тэндэһээ Хэжэнгэ ерээд, автобусто һуужа, хэрэгтэй тээшээ ошохо аргатай байха һэн.

Энэ хэрэгые гуримшуулха тушаа аймгүйсэдкомшье һаналаа табинагүй.

Д. Доржиев.

Гурбан жэлэй соёлой добтолго

Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ шэнэ больница баригдажа, ашаглалгада үгтэһэн байна. Больница соо аптекэ, амбулатори, нарайлалгын отделени бии юм.

Зураг дээрэ: шэнэ больницын байшан. **А. Бадаевай** фото.

Хоёр жэл соо хубилһан нютаг

Бага Ярууна нуурай зүүн эрьедэ нэмжын хүхэрһэн нарһан тужын дунда урагша хойшоо гонзойһон гэрнүүдтэй тосхон оршодог. Мяхаһүнэй совхозой 2-дохи фермын бууса—Шэрэнги тосхондо һүүлэй хоёр жэл соо шэнэ барилганууд бодхоогдожо, энэ нютаг ехээр хубилһан байна. Һургуулиин, хүүгэдэй яслиин, колхозой правлениин байшангууд, хамтын байрын 5 гэр баригдажа, ашаглалгада оруулагданхай. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшад үмсэдөө 37 шэнэ гэр барижа байна. 26 айл гэрнүүдтээ орожо түбхинөө. Тиихэдэ 12 хүн өөрын мотоциклтай, хорёод айл радиоприемнигуудые абанхай, холо ойрын һони ходо шагнажа байдаг. Тосхоной үйлсэдэ, айл бүхэндэ, малай байрануудта Ильичын лампочканууд үдэшэ бүри яларна. Клубта шэнэ кинофильмнүүд харуулагдана, танца, ёохор болоно.

Ц. Жамсаранов.

Бурят хэлэн дээрэ харуулан ойлгуулха зүйл юундэ хомор бэ?

Арад зониие коммунистическэ үзэл сурталаар, Совет Эхэ орондоо хизааргүй дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитаци ехэ нүлөө үзүүлдэг гэжэ һайн мэдээжэ. Тиимэһээ уряа лозунг, плакат, бюллетень гэхэ мэтэ хаа хаанагүй олоор гаргагдана. Теэд эдэ лозунг, плакадууд ехэнхидээ ород хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг заншалтай. Үндэһэн хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн харуулан ойлгуулха зүйлнүүд ехэ хомор байдаг.

Арад зоной дунда ябуулагдаха ойлгууламжын хүдэлмэриин аша үрэтэй байхын тула үндэһэн бурят хэлэн дээрэ уряа лозунгнуудые, плакат, бюллетень гэхэ мэтые олоор бэшэбэл һайн байгаа.

Манай Хориин аймагай түб тосхондошье, мүн колхозуудташье үндэһэн хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн харуулан ойлгуулха зүйл ехэ хомор гээшэ. Саашадаа уряа лозунг, плакат, зураглан харуулһан зүйлнүүдые үндэһэн бурят хэлэн дээрэ олоор бэшэдэг болобол таарамжатай байха һэн.

Мүн аймагай зарим колхозуудта үндэһэн хэлэн дээрэ лекци үсөөн уншагдана. Шажан мүргэл тухай, хүнэй бэедэ архиин ямар хоро хүргэдэг тухай ойлгосотойгоор, бурядаар лекци уншаа һаа, колхознигууд ехэ һонирхожо шагнаха байгаа. Ород хэлэн дээрэ уншагдаһан лекци, элидхэлые зарим колхознигууд, илангаяа наһатайшуул һайнаар ойлгоногүй.

Энэ асуудалда зохихо анхарал хандуулагдаха бэзэ гэжэ найдагдана.

К. Жалсараев.

Соёл культурань улам дэбжэнэ

Борьёогой «Эрдэм» колхозой гэшүүд соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулха тухай хамтын суглаан дээрээ хэлсэбэ. Энэ талаар яһала юумэн хэгдэжэ байна. Тосхоной тэг дундахи клуб үдэшэ бүри электрын гэрэлээр ялардаг. Эндэхи эдэбхитэд сүлөөтэй сагаа уран һайханай, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ зорюулжа, клубаа соёлой ёһотой гуламта болгохын тула оролдоно. Колхознигууд сүлөөтэй сагтаа клубта ерэжэ, культурнаар амарна, кино харана. Мүн хүгжэмэй ирагуу һайхан аялга доро хатаршье наадагдана. Гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ энэ колхозойхид тусхай уялга абаад, аймагайнгаа бусад колхозуудые уряалһан байна.

Һаядаа нэгэ полевой стан, шэнэ магазин, правлениин олон таһалгатай байшан, бани, колхознигуудай байха шэнэ гэрнүүд баригдаа. Ерэхэ жэлдэ 8 классай һургуули, больница, хүүгэдэй ясли, уһанда тамарха бассейн, залуушуулай амарха, сэнгэхэ парк, стадион, айл бүхэндэ палисадник баригдаха, гоё һайхан сэсэрлиг модод тарирдаха юм. Барилгануудай модо, шулуун бэлдэгдэжэ эхилэнхэй.

«Эрдэм» колхозой гэшүүдэй үүсхэлэй аймагта хаа хаанагүй һайшаагдажа байһандань баярлахаар. Колхозой культурын хүдэлмэрилэгшэд болон интеллигенциин ехэ хүдэлмэри ябуулжа байһаниинь элитэ.

Ц. Сагалеев.

СОЁЛ ГЭГЭЭРЭЛЭИ ХРОНИКО

Киномеханигууд жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Прибайкальска аймагай киномеханигууд Г. А. Аверин, А. В. Ефремова, Н. Д. Затеев, В. В. Масличенко гэгшэд арад зондо кино харуулха жэлэйнгээ түсэб энэ оной октябриин 1-дэ дүүргэһэн байна. Тингэжэ аймагай культурын таһаг үнгэрэгшэ квартална республика дотороо түрүү һуури эзэлээ.

Кино харуулдаг хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөнэй дүнгөөр эндэхи таһагта республикын Культурын министерствын, культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдахаһаа гадна, нэгэдэхи мүнгэн шан үгтэхэ болонхой.

Л. Гроссман.

Уншагшадай конференци

Улан-Удын «Рассвет» клубта уран зохёолшо Вениамин Штеренбергын «Тэрэнэй хани нүхэд» гэһэн повестиие зүбшэн хэлсэхэ конференци болобо. Энэ номоо хайшан гэжэ зохёоһон тухайгаа повестиин автор уншагшадтаа хөөрэжэ үгөө.

Уншагшад зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, зохёолой дутуу дунданууды заа һан байна.

Р. Ампилов.

Библиотекын номой һан нэмэнэ

Курумканай аймагай Дэрээнэй библиотекэ 900 түхэригэй шэнэ номуудые худалдан абажа, номойнгоо һан баяжуулба. Тэдэнэйнь дунда М. Горькиин, А. Толстойн, Х. Намсараевай, Ч. Цыдендамбаевай зохёолнууд бии.

Г. Бадмаев.

...рин аймагай «Улаан Бургалтай» колхоз трактор, машинануудые заһабарилха мастерской барижа байна. Энэ мастерской ...5 трактор багтаха юм. Зураг дээрэ: мастерскойн барилга.

А. Мантаевай фото.

МҮНӨӨДЭРЭЙ ХИТАД ОРОН

...радай коммунада

☆

(Замай тэмдэглэл)

☆ ☆

...адай Арадай Республикын за...промышленностиин ургахатай ..., хүдөө ажахын шэнэ социа...ескэ замаар хүгжөөгдэжэ ... Мүнөө орон доторнь хүдөө ...н кооперативууд хаа хаана...радай коммуна болгогдон нэ...дэжэ байха юм. Тэдэ комму...д хүдөө ажахын кооперати...аа ямар илгаатайб гэхэдэ, тэ...э промышленна үйлэдбэри, хү...жахы, худалдаа наймаан, куль...ь байгуулалта, соёл гэгээрэл ...дхагдана. Энэнь Хитадай тос...дые комплексноор, бүри үргэн ...этэйгээр шэнэдхэн байгуулха ...ал шиидхэхэ арга олгоно.

...бин хотоһоо табяад кило...н газарта байһан Хэйлунцзян ...нцида оршодог «Алтан одон» ...арадай коммуна тэрэнэй үль...жэшээнь болохо байна. Тэрэ ...ын хүтэлбэрилэгшэ нүхэр ... Лен-хай гэгшэ өөрынгөө ажа...маниие һайса танилсуулба. ...н одон» коммуна мүнөө 37 ...до байһан хүдөө ажахын 11 ...ративуудые нэгэдхээ. Поли... болон фермэнүүдтэ. долоо ... гаран хүн хүдэлжэ бай... Коммуна хамтадаа гушаад ... хүниие нэгэдхэдэг. Ком...а гахайн 28 фермэ, огородой ...ргуулха зуу гаран теплицэ, ...эриин 1600 морин, долоон ...р, гурбан автомашина бии. Тэрэшэлэн уһанай шубуутай, хонитой, туулайтай, һаалиин үнеэдтэй юм. Коммунада гансахан таряашад, малшад хүдэлнэ бэшэ, мүн худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Тэдэнэр хүдөө ажахын продукциие городуудта абаашажа худалдана. Гадна ниитынь ажахыда хирпиисын завод, оёдолой мастерской, макароной фабрика, түмэр дархалдаг, модо дархалалгын болон заһабарилгын мастерской гэхэ мэтэ бии. Коммунын мэдэлэй газар дээрэ 17 эхин, хоёр дунда һургуули хүдэлнэ. Өөрын университедтэй болохын тулада тэрэнэй барилгада бэлэдхэл хэгдэжэ байха юм.

Коммунын эдэбхитэн, заһабарилгын мастерскойн слесарь нүхэр Ю Син-нин манда иигэжэ хэлэһэн байна:

— Манай таряашад өрээдүйн жаргалта һайхан байдал түхеэрхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллана. Хото хүдөө хоёрой хоорондохи илгаае үгы хэжэ, коммунаяа ёһотой город болгохын түлөө оролдолго хэшээл гарганабди. Мүнөө оруулһан олзоһоо мүнгэн зөөри һомолжо, шэнэ һургуули, клуб, хүүгэдэй ясли, үбгэд хүгшэдэй байха гэр, ниитын бани баридаг болообди.

Нүхэр Ю Син-нин болон арадай Хитадай бусад хүдэлмэришэд, таряашад коммунынгаа амжалта тухай хөөрэхэ зуураа, хожомой ехэ һанаашалга тухай иигэжэ хэлэнэд:

— Табан жэл болоод манай орондо ерээрэйгтылши даа, Хитадай газар дайда танигдахаяа болёод байха. Арадай Хитад һайхан боложо, мандан бадаржа байна.

«Алтан одон» гэжэ арадай коммунын энэ юрын гэшүүн, слесарь ехэл зүб хэлэнэ гээшэ. Хуби заяагаа өөһэдынгөө гарта оруулһан арад юушье хэжэ шадаха ха юм.

Мүнөө Хитад орон дотор ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, хүдэлмэриингөө арга шадабари гуримшуулхын, социализмда түргэн дабшан хүрэхын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөн дэлгэрүүлэгдээ. Хитадай Арадай Республикын ажалшад Советскэ Союзай дүй дүршэл хэрэглэн, ажалайнгаа эршые улам шангадхана, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлнэ.

Ороной городуудаар, хүдөө нютагуудаар өөрэ гуримай гоё жагсаалнуудые үдэр бүхэндэ хаража болохо байна. Туг бариад, томо улаан хэнгэрэгэй абяан доро плакат болон транспарантнуудые үргэһэн таряашадай гү, али хүдэлмэришэдэй колоннонууд үнгэрнэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажалай илалта тухай иероглифаар бэшэһэн рапорт абажа ябанад. Тиихэдээ ямар шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан тухайгаа рупораар соносхоно.

О. Березков.

Аймагай газетын хуудаһанһаа

Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө

Соёлой гурбан жэлэй добтолгодо оролсоһон Байгалай леспромхозойхид ехэ ажал хэхээр хараалһан байгаа. 160 шэнэ байра, залуушуулай байха хамтын байра, больница, амбулатори, аптекэ, оньһожоруулагдаһан пекарни, хоёр магазин гэхэ мэтэ барихаар хараалагдаа һэн. Мүн культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эрид һайжаруулха, физкультура болон спорт улам саашадань хүгжөөхэ гэжэ тэдэнэр шиидэһэн байгаа.

Байгалай леспромхозойхид хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байнхай. Леспромхозой түб Турка тосхон үдэр ерэхэ бүри ондоо, болбосон түхэлтэй болоожо байна. Урдань тала байһан газарта барилга хэгдээд, шэнэ үйлсын олон гэрнүүд жэрылдэн харагдана. Соёлой добтолгын үедэ амжалта түйлажа эхилһэн тус леспромхозой һайшаалтай ажал тухай «Байгалайхид соёлой добтолго эхилбэ» гэһэн тусхай нэгэ хуудаһа Прибайкальска аймагай **«Знамя победы»** газетэ толилбо. Энэ хуудаһанда хэдэн зурагууд үгтэнхэй.

Тус леспромхозой директор нүхэр Кораблевой «Хүдэлмэришэн бүхэндэ—зохид һайн байра», парторганизациин секретарь нүхэр Вшивковой «Соёлой добтолго—арад зоной өөһэдынь добтолго мүн» гэһэн гаршагтай, Туркын клубые даагша нүхэр Шилкинэй, СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Андреевэй статьянууд энэ хуудаһанда тунхаглагдаа.

Гурбан жэлэй добтолгоор хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула энэ хэрэгтэ арад зониие олоор хабаадуулха шухала. Тиимэһээ леспромхозой партийна, профсоюзна организацинууд соёлой добтолгые арад зоной өөһэдынь добтолго гэжэ тоолоно. Энэ хэрэгтэ ажалшадые олоор хабаадуулжа, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха асуудал шиидхэхэ комисси, мүн үйлсын комитедүүд байгуулагдаа. Тэдэнэр ехэ ажал хэжэ байна. Жэшээлхэдэ, нүхэд Уколов, Покацкий гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг комитедүүд гэрэйнгээ газаагуур хорёо барижа, модо тариха хэрэгые ажалшадай хүсөөр хэхэ гэһэн дурадхал оруулба. Энэ дурадхал ажалшадай зүгһөө һайшаагдаад, олон хүдэлмэришэд өөһэдөө хорёо бариһан, модо тариһан байна. Залуушуулай хабаадалгатайгаар стадион барилгын, спортивна талмай түхеэрэлгын хэдэн воскресник үнгэргэгдөө.

— Ойһын гурбан жэлэй туршада хүдэлмэришэн бүхэниие зохид һайн байраар хангаха зорилго урдаа табинабди,—гэжэ леспромхозой директор нүхэр Кораблев хөөрэнэ. Энэ зорилгые дүүргэхын тула бүхы арга боломжотойбди. Энэ жэлдэ гэр байра барилгада 300 мянган түхэриг һомологдоһон байгаа. Харин бидэнэр 500 мянган түхэриг гаргашалхаар хараалнабди. Барилгада гаргашалагдаха энэ мүнгэн предприятиин фондһоо абтаха юм. Түсэбэй ёһоор байгша ондо 44 байра бэлэн болгогдохо гэжэ хараалагдаһан аад, 50 байра ашаглалгада үгтөө. Барилгада леспромхозой бүхы хүдэлмэришэдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар иимэ олон гэр байра баригдаа. Мүн барилга түргэнөөр хэхын тула барилгын бригадада олон хүн нэмээгдэжэ үгтэһэн байна. Барилгын зарим хүдэлмэри, хирпиисэ галдалга оньһожоруулагдаа, пилорама хоёр халаан соо таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэгдэнэ.

Леспромхозойхид түхэреэн жэл соо барилга хэдэг болоо. Үбэл, хабартаа баригдаха гэрнүүдэй һуури мүнөө табигдажа байнхай. Мүн хүдэлмэришэдэй өөр өөртөө гэр барихадань модо, автомашина, барилгын хэрэгсэл үгтэжэ, туһаламжа хүргэгдэнэ. Тус леспромхозойхид соёлой добтолгын үедэ бэелүүлхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ зорижонхой.

Хүдэлмэришэд тосхоноо ногооруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Гурбан жэл соо 10700 элдэб модон таригдаха, һуулгагдаха юм. Эдэ модые һайнаар харууһалхын тула гэрнүүдэй газаагуур хорёо хэгдээ. Иигэжэ тосхоной гэр бүхэнэй газаагуур модон һуулгагдаа. Мүн тиихэдэ һургуули, хүүгэдэй садай, гараж болон мастерскойн хажууда скверүүд таригдаха юм. Туркын һургуулиин коллектив тосхоноо сэсэрлигтэй болгохо зорилгоор элдэб сэсэгүүдэй рассада ургуулха гэһэн һайшаалтай үүсхэл гаргаба. Мүнөө рассада ургуулха оранжерей түхеэрэгдэжэ байна.

Хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд ганса гэр байра барилгаар хизаарлагдана бэшэ, харин культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һүүлэй үедэ нилээд һайжаруулагдаһан байха юм. Клубай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн уран һайханай самодеятельностиин кружок һонирхолтой хэдэн концерт тосхонойнгоо ажалшадта харуулба. Мүн клуб залуушуулай элдэб янзын һонирхолтой вечер үнгэргэдэг болоо. Лекци, элидхэл саг соогоо уншагдана. Библиотекэдэ шэнэ номууд олоор абтана. Хоёр һарын туршада тус библиотекэдэ таба мянган ном абтаа. Тэрэшэлэн уншагшадай тоо улам олошоржо байна.

Хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа бэелүүлжэ байһаараа һанаагаа амарангүй, харин энэ хэһэн юумэмнай урдаа табиһан зорилгонуудаймнай эхиниинь гээшэ гэжэ леспромхозойхид хөөрэнэ. Соёл болбосороолоо улам саашань хүгжөөхэ, хүдэлмэришэдэй байра байдал һайжаруулха, тэдэнэй ургажа байгаа культурна эрилтыень гүйсэд хангаха талаар үшөө ехэ ажал хэгдэхэ байна.

Соёл болбосороолоо дэбжээхын тула Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэдэй хэжэ байһан ажал хэрэгүүдые харуулжа, тус газетын тусхай хуудаһа толилһониинь һайшаалтай байна.

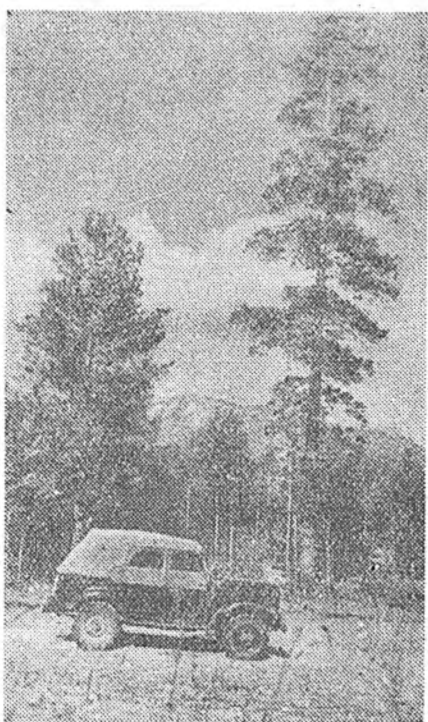
ГДР-эй журналистнууд манайда айлшалба

Германиин Демократическа Республикын Берлин хотодо долоон хоног бүри нэгэ удаа гарадаг газетын журналистнууд Зигфрид Майсгайер, Гюнтер Линде гэгшэд манай Бурядай республикаар дүрбэн үдэр айлшалаад, үсэгэлдэр мордобо. Эдэнэр Совет ороной Сибириин гайхамшагта хүгжэлтые, ойрын жэлдэ хурдан түргэнөөр хүгжэжэ, хүн зондо хүртэдэг продукциингаа талаар манай гүрэнэй США-е хүсэхэ, ахижа гараха тоң ехэ материальна база боложо байһые оронойнгоо уншагшадта харуулха зорилготой ерэһэн байна.

Бурядай томо томо предприятинуудаар—мяханай комбинат, сэлбын фабрика, багшанарай институт, совнархоз, Соёлой министерство гэхэ мэтэ газараар ябаба. Эрнст Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо ошожо, ажахы болон соёл культуратайнь танилсаа. Хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ орожо хараа. Городтой танилсаа.

Эдэ айлшад «Анда нүхэд» гэжэ бурят шэнэ оперо, «Инаг дуранай түлөө» гэжэ балет, «Будамшуу» гэжэ олондо мэдээжэ зүжэг хаража, ехээр һонирхоо. Тэдэнэр һасаран Линховоин, Лариса Сахьянова, Чойжинима Генинов болон бусад олон артистнуудай бэлиг шадабарие үндэрөөр сэгнэбэ.

Улан-Удын журналистнуудтай уулзажа, хоёр час тухай саг соо халуун хөөрэлдөөн болоо. Сибириин, Бурят ороной мүнөө үеын хүгжэлтэтэй, илангаа удаадахи долоон жэл соо маша түргэнөөр хүгжэхэ арга боломжотой танилсахадаа, арадай дундаһаа гараһан олон тоото дээдэ мэргэжэлтэй оюунтан, эрдэмтэдтэй, искусство болон литературын ажал-ябуулгатадтай уулзахадаа, совет хүнүүдэй амжалтаар омогорхон баясанаби гэжэ немец журналистнууд хэлээ. Удаа тээнь манай журналистнуудай асуултада һонирхолтой харюунуудые үгөө, Эхэ ороноо энхэ амгалан ёһоор нэгэдүүлхын түлөө Германиин Демократическа Республикын ажалшадай ямар тэмсэл ябуулжа байһан тухай хөөрэжэ үгөө.

БАРГАЖАНАЙ ХАРГЫГААР. Ф. Соронинной фотоэтюд.

Эхэ оронойнгоо мандалда

Улан-Удын Железнодорожно районой комсомолшууд ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойе хүдэлмэриин эрхим амжалтаар угтахын тула тон ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаба.

Районой комсомолой организацинууд байгша оной 9 һарын турша соо 5 миллион 770 мянган шахуу түхэригэй мүнгэ зөөри комсомолой жасада оруулаа. Паровозно депогой, 1-дэхи автотранспортна конторын комсомолшууд комсомолой жасада мүнгэ зөөри суглуулагаар ехэ ажал хээ. 9 һарын турша соо районой дотор 900 гаран тонно шэрэм суглуулагдаа. Энэ үе соо ПВЗ-гэй котельно цехын комсомолшууд 100 тонно шэрэм суглуулха орондо 200 тонно суглуулһан байна. Бурстройн автобазын комсомолшууд октябрь һарын 20 үдэрэй туршада 7 тонноһоо дээшэ шэрэм суглуулжа тушаагаа.

Комсомолой 40 жэлэй ойн дүтэлхэ бүри комсомолшууд уралан нарижуулгын дурадхалнуудые бүри олоор оруулдаг боложо байна. Комсомолшуудай оруулһан дурадхалнуудые районой предприятинуудта хэрэглээд байхада, бүхы дээрээ 2 миллион гаран түхэригэй мүнгэн зөөри арьбалагдаа. Иигэжэ районой залуушуул Эхэ оронойнгоо аша туһада мүнгэ зөөри ехээр арьбална.

Железнодорожно районой хамта дээрээ комсомол-залуушуулай 232 коллектив эмхидхэгдээд, ажаллажа байна. Тэдэнэй дундаһаа 162-ынь 1959—60 оной түсэбөөр ажаллана. Улан-Удэ станциин паровозно деподо ажалладаг Щербаковой, Богатыревой бригаданууд, ПВЗ-гэй котельнэ цехтэ ажалладаг Сухаевай бригада эрхим ажалаараа район соогоо шалгарна.

Лотерейн билет абангүй бү үлэшыт!

Республика доторнай шүүбэритэ хоёрдохи лотерейн билет тараалгада Бурядаймнай ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ һүүн дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, хоёрдохи лотерейн билет тараалгые нэгэдэхи шүүбэритэ лотерейтэй сасуулжа үзэхэдэ, 202 мянган түхэриг үлүүгээр худалдагдаад байна.

Илангаяа худөөгэй ажалшад лотерейн билет олоор худалдан абаһан. Закаменай аймагта эльгээгдэһэн билет дууһан худалдагдаа, билет үшөө нэмэжэ эльгээхые эринэ. Тинхэнэй, Баргажанай, Түнхэнэй аймагууд биледүүдые худалдажа барагсаагаа. Баунтын, Байкало-Кударын, Зэдын, Яруунын, Кабанскын, Кударын, Курумканай, Мухаршэбэрэй аймагуудта төөтэйхон билет үлөө.

Иволгын аймагай «Улаан Ороно» колхоз гэшүүдэйнгээ ажалта үдэртэ ехэ мүнгэ авансаар хубаана. Гансахан гурбадахи кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр колхозниргуудайнгаа ажалта үдэр бүхэндэ 6 түхэриг хубаагаа. Тиигэжэ колхозниргуудта хамта дээрээ 170 мянган түхэриг үгтэбэ.

Колхозойнь зарим гэшүүд үнгэрһэн квартал соо хэдэн зуун ажалта үдэр олоһон байхаа юм. Жэшээнь, колхозой малшан Бальжинимаев Базар-Сада һамгантайгаа хоюулан 9660 түхэриг абаба. Тэдэнэр лотерейн наян билет нэгэ доро абаһан байна. Хонишон Лубсан-Цырен Бадмаев ажалта үдэртөө 4240 түхэриг абаад, хоёр зуун түхэригөөрнь лотерейн билет худалдажа абаа. Энэ колхозой бригаднуудай нэгэндэ хоёрхон часай туршада 1500 түхэригэй лотерейн билет худалдагдаһан байха юм. Иимэ жэшээ Тарбагатайн аймагай «Октябрь», «Памяти Ильича», «Рассвет» болон бусад колхозуудта бии.

Лотерейн биледэй худалдагдажа эхилһэнһээ хойшо республикымнай ажалшад 620 мянган билет абаад байна.

Улан-Удэ городой Главунивермагай магазинай хажуугаар гараһан хүн бүхэн ямар эдлэл шүүхэ байһаа харана ёһотой. Гэбэшье тэндэ табигдаһан эдлэл хүсэд харуулагданагүй ха юм.

Хоёрдохи шүүбэритэ лотерейн билет республика соомнай һаяар дууһашахань ха. Билет абангүй бү үлэшыт!

М. Халбаев, республикын гострудсберкассай, госкредидэй Управлениин таһагай начальник.

Болоһон ушар

Тонуулшан баригдаба

ПВЗ-гэй хүдэлмэришэн А. А. Темников һүни орой гэртээ харижа ябаба ха. Комсомольско үйлсөөр байдаг эхэнэрнүүдэй хамтын байрын хажуугаар гараад, саашалжа ябатарнь харанхы газарһаа гэнтэ нэгэ хүн гаража ерээд, тэрэниие барижа, мүнгыень буляаха һанаатай сохибо.

Харин Темниковэй хашхархые дуулажа, сэрэгһээ табигдаһан офицернүүд Подворный, Кальков гэгшэд эндэ гүйлдэжэ ерээд, тонуул хэхэ гэжэ һэдэгшые намнажа бариад, милициин отделениидэ асарба.

Тэрэнь ПВЗ-гэй слесарь Соболев Анатолий Алексеевич гэгшэ байба. «Би ехэ һогтуу байһан дээрэһээ тонуул хэхэ гэжэ һэдэбэб» гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Улан-Удын Железнодорожно районой 2-дохи участогай арадай сүүд Соболев гэгшые табан жэлээр түрмэдэ хааха гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

П. Сыромятников, Железнодорожно райгүйсэдкомой милициин таһагай ахалагша следователь.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Даниин коммунистическэ партиин XX съезд

КОПЕНГАГЕН, ноябриин 1. (ТАСС). Даниин коммунистическэ партиин XX съезд үсэгэлдэр нээгдэжэ, Даниин коммунистическэ партиин секретарь Поуль Томсен ЦК-гэй политическэ элидхэл хээ гэжэ «Ланд ог Фольк» газетэ мэдээсэнэ.

Тиигээд Поуль Томсенэй элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ болоо.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр П. Н. Поспелов амаршалгын үгэ хэлээ.

Даниин коммунистическэ парти байгуулагдаһаар 40-дэхи жэлынь боложо байна. Энэ үе соо парти хадаа Даниин ажалшадай аша туһые, тэдэнэй социальна болон демократическа эрхые хамгаалан тэмсэлэй бэрхэшээлтэй замаар ябажа гараа гэжэ тэрэ хэлээ. Гитлеровскэ эзэмдэлгын хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ Даниин олон коммунистнуудай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэл хэһэн тухай хэлэхэ зуураа, дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ эб найрамдалай, оронойнгоо бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Даниин арадай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түрүүшын зэргэдэ Даниин коммунистическэ парти ябана гэжэ П. Н. Поспелов хэлээ.

Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд тухай, коммунизм байгуулха талаар табигдажа байһан зорилгонууд тухай, капиталистическэ системэдэ орходоо социализмын бүлюу һайн байһан тухай, коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Московско зүблөөнһөө хойшо эдэ партинуудай соёл сурталайнгаа, эмхидхэлэй талаар улам бэхижэһэн тухай П. Н. Поспелов саашань хэлэһэн байна.

Хархис этэгээдүүдэй үзэл сурталай зэбсэг болоһшо ревизионизм коммунистическэ хүдэлөөндэ гол аюул болоно гэжэ хэлэхэ зуураа, ревизионизмые аха дүү бүхы партинууд эрид шууд буруушаагаа гэжэ П. Н. Поспелов гэмдэглээ.

Атомна дайнай аюулда эсэргүү тэмсэл, энэ тэмсэлдэ СССР-эй дүүргэдэг үүргэ тухай П. Н. Поспелов хэлэһэн байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй амаршалгые нүхэр Поспелов үгынгөө түгэсхэлдэ уншаа.

«ДАНИИН КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗДДЭ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет Даниин коммунистическэ партиин XX съезддэ аха дүүгэй амаршалга хүргэхэ зуураа, хүдэлмэридөө амжалта туйлахыень хүсэнэ.

Даниин коммунистическэ парти марксизм-ленинизмын туг доро ябажа, Даниин хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай хэрэгэй түлөө, тэдэнэй социальна, демократическа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй ехэ, алдарта зам гараа.

Даниин коммунистическэ па[…] бүхы түрүү хүсэнүүдтэй хамта[…] найрамдалай, арадуудай хоор[…] дын хани барисаанай түлөө, […] нойнгоо политикые эзэрхэг тү[…] хэй бүлэгүүдэй мэдэлдэ оруу[…] ябадалда эсэргүүсэн, Даниин […] даанхай, эрхэ сүлөөтэй байхы[…] лөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Марксистско-ленинскэ гол […] нуудта үнэн сэхэ байдаг Дан[…] коммунистическэ парти ревиз[…] нистска һанаашалгануудта, парти[…] бата нэгэдэлые һулаpуулха г[…] ревизионистнуудай һэдэлгэнүү[…] шанга сохилто үгэнэ.

КПСС-эй Центральна Коми[…] хадаа өөрынгөө зэргые эмхидх[…] соёл сурталай талаар саашад[…] бэхижүүлхыень, ажалшадай […] сүлөөгэй түлөө, эб найрамдалай […] лон социализмын түлөө тэмсэл[…] амжалта туйлахыень Даниин к[…] мунистическэ партида хүсэнэ.

Даниин коммунистическэ пар[…] мандаха болтогой!

Советскэ Союзай болон Дан[…] арадуудай хани барисаан манд[…] болтогой!

Советскэ Со[…] Коммунистическэ парт[…] Центральна Коми[…]

Центральна Комитедэй поли[…] ческэ элидхэл тушаа үгэ хэл[…] мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани […] рэ үргэлжэлүүлэгдээ.

ЯДЕРНА ЗЭБСЭГ ТУРШАЛГА БОЛЮУЛХА ТУХАЙ АСУУДАЛААР ЖЕНЕВСКЭ ЗҮБЛӨӨН

ЖЕНЕВА, ноябриин 1. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай асуудалаар Женевскэ зүблөөн дээрэ Англиин гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй министр Ормсби Гор үгэ хэлээ. Тиихэдээ минии толгойлдог делегаци «тус зүблөөн дээрэ хэлсэгдэхэ асуудалые шиидхэлгэдэ бүтэмжэтэйгөөр хандаха юм» гэжэ найдуулаа. Гэбэшье ядерна зэбсэг туршалга болюулха замда, хиналта тогтоон, буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хуряаха замда «ехэ бэрхэшээлнүүд бии» гэһэн хэбэртэйгээр харуулхые Ормсби Гор оролдоо.

Энэ оной августын 22-то президент Эйзенхауэрэй найруулһан гол ёһонуудые Америкын делегаци хэлсээнэй үедэ хүтэлбэри болгохо юм гэжэ США-гэй түлөөлэгшэ Д. Уодсворт мэдүүлээ. Ядерна зэбсэг туршалгые нэгэ жэлэй болзороор саг зуура болюулха тухай хэлсээ баталхые, тиигээд жэл бүри иимэ хэлсээ шэнээр баталжа байхые США-гэй делегаци зүбшөөнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Зүгөөр иимэ зүбшөөл үгэхэдөө хэдэн балар эрилтэнүүдые Уодсворт табиһан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшадай хаамал заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр тэрээндэ хабаадагшад коммюнике толилоо. Тэрээн соонь иигэжэ […] лэгдэнэ:

«Гурбан гүрэнэй хэлсээнэй […] рүүшын хаамал заседани […] СССР-эй түлөөлэгшэ элшэн с[…] С. К. Царапкин түрүүлэгшээр […] гаа. Зүблөөнэй зорилго тушаа […] вительствонуудайнгаа баримта[…] байһан хараа бодолнуудые г[…] делегациие толгойлогшонор най[…] лан хэлэһэн байна. Ядерна з[…] туршалга болюулха тухай хэл[…] нэй проектые СССР-эй түлөөлэ[…] зүблөөндэ хабаадагшадай үзэ[…] дэ табяа. Удаадахи заседан[…] ноябриин 3-да нютагай сагаар […] часта болохо».

США-да һунгалтын болохын урда тээ

ВАШИНГТОН, ноябриин 1. (ТАСС). Мүнөөнэй һунгуулиин кампаниин боложо байха үедэ США-гэй президент Эйзенхауэр хэдэн олон үгэнүүдые хэлэһэн байгаа. Үсэгэлдэр Балтиморто тэрэ үгэ хэлэжэ, һунгалтын урда тээ хэлэхэ үгэнүүдээ дүүргэһэн байха юм.

Республиканска партиин кандидадуудта һунгагшадай дурагүйтэдэг боложо байһые болюулха гэһэн һүүлшын һэдэлгэ гэжэ энэ үгэнь тоологдоһон байна. Республиканска партиин урагшагүйдэжэ байһан тухай американска хэблэл бэшэнэ. Американска һунгагша республиканска партиин кандидадуудта дурагүй боложо, демокрадуудые дэмжэнэ гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ. Демокрадууд республиканецуудта орходоо эрид илгаатай программа табидаг бэшэ юм. Һунгагшад республиканска правительствын политикада дурагүйтэдэг, тиигээд ондоо кандидадай үгы байһан дээрэһээ демокрадуудые шэлэхэ баатай болоһон байха юм. Ороной экономикын, гадаадын политикын болон гражданска эрхын—эдэ гурбан гол асуудалнуудаар правительствын бэелүүлдэг политикада һунгагшад дурагүйлхэнэ.

Эдэ гурбан асуудалда тогтожо президент Эйзенхауэр үгэ хэлэһэн байна. Американецуудта зорюулан республиканска правительство «экономикоёо улам хүгжөөнэ», тэрэшэлэн «дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха» политика бэелүүлчэ гэһэн хэбэртэйгээр ушар байдалые харуулха гэжэ тэрэ оролдоһон байна. «Америкэдэ түрүү һайн хүтэлбэриие» хангажа шадаха «гансахан лэ политическэ хүсэн» хадаа республиканска парти болоно г[…] хэбэртэйгээр тэрэ хэлээ.

Ороной экономикын доро[…] муудажа, хүдэлмэригүйшүүлэй […] шоржо, арад зоной байдалай […] дажа байһан тухай нэгэшье үг[…] лэнгүйгөөр, республиканска п[…] 1952 оной һунгалтын үедэ аба[…] уялгаяа дүүргээ гэһэн хэбэртэй[…] тэрэ хэлэһэн байна.

Наука, техникын талаар Сов[…] скэ Союзай амжалта тухай, […] хайлбал, дэлхэйе тойрон дабша[…] советскэ хэмэл одонуудай таби[…] һан тухай тогтоходоо, гэгээрэл[…] наукын талаар США-гэй гээгдэл[…] зайсуулхын тулада буу зэбс[…] илангаяа, шэнэ түхэлэй ракетэн[…] дые бүтээхэ ябадал республикан[…] правительство шангадхаа гэжэ […] зидент хэлэбэ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ОКТЯБРИИН АГУУЕХЭ ХЭРЭГ ИЛАГДАШАГҮЙ

Совет арад политическэ болон ажалай айхабтар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41-дэхи жэлэй ойе тэмдэглэхээ бэлэдхэжэ байна. Мүн совет арадтай хамта энэ алдарта һайндэрые бүхы дэлхэйн ажалшад тэмдэглэлсэхэ юм.

Россида болоһон Агууехэ Октябриин революциһаа хойшо капитализмһаа социализмда оролгын зам манай үе шатын гол шухала зүйл, гол удхань болонхой. Социализмын бүгэдые илагша туг доро миллиард шахуу зон—бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы хүнэй гурбанайнь хубиһаа үлүү зон жагсаад байна. Дэлхэйн хүсэн түгэс социалистическэ лагерь бии болоо. Энэ лагериин асари ехэ амжалта туйлахадань, бүхы оронуудай ажалшад социализм болон коммунизм заатагүй илаха гэжэ улам батаар этигэнэ, мүн капитализмын дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө тэмсэлдэ улам зоригжоно. Империалистическэ дарлалтаһаа эсэслэн сүлөөрхын түлөө тэмсэл колониальна болон дулдыданги оронуудта улам шангадажа байна. Түүхын ябасада социализмын үзэл бодолой агууехэ хүсэтэйгөөр нүлөөлһэн дээрэһээ империализмын колониальна системэ һалан бутаржа, түүхын бог шорой руу хаягдаа.

Дэлхэйн хоёр системын хоорондоо мүрысэхэдэнь, социализмын системын һураггүй булюу байһаниинь улам эли тодоор харагдана. Социалистическэ нэгэдэлдэ ородог оронуудай ажахыгаа, экономикоёо орьёлмо түргэнөөр хүгжөөжэ байхадань, капиталистическэ оронуудай экономико улам доройтон муудажа, тэндэ кризисэй үзэгдэлнүүд улам хурсадажа байна.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ социалистическэ оронууд промышленностиингаа бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээе 4,5 дахин ехэ болгоо, харин капиталистическэ оронууд энэ хэмжээе арай гэжэ хоёр дахин ехэ болгоһон байна. Тиигээд капиталистическэ экономико улам саашадаа доройтожо байна, харин социалистическэ экономико улам өөдөө хүгжэжэ байна гэжэ Октябриин революциһаа хойшо үнгэрһэн 41 жэл харуулба.

Тусхайлбал, энээн тухай иимэ баримтанууд эли тодоор гэршэлнэ.

Байгша оной зургаан һарын туршада социалистическэ оронууд нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, промышленностиингаа бүтээдэг продукциин хэмжээе 13 процентээр ехэ болгоо, харин США, Англи, Франци, Баруун Германи болон Япон гэхэ мэтын капиталистическэ оронуудта, промышленностиин бүтээдэг продукциин хэмжээн энэ турша соо дунда зэргээр 4,6 процентээр бага болоһон байха юм.

Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо США-гэй хара металлурги 36 процентээр бага продукци гаргаа, мүн 31 процентээр үсөөн автомобильнууд бүтээгдээ, барилгын хэмжээн бага болоо, улам олон зон ажал хүдэлмэригүй болоо гэжэ США-гэй Демократическа партиин Национальна комитет һаяхан мэдээсэһэн байна. Мүнөө тэндэ ямаршье ажалгүй зоной тоо 5 миллиондо хүрөө.

Тэрэшэлэн Англииншье экономиконь баһал муудажа байна. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо орон дотор 17 процентээр бага булад хайлуулагдаа гэжэ Лондоной «Рейнолдс ньюс» газетэ мэдээсэбэ. Бүхы дээрээ Англиин промышленностиин бүтээдэг продукциин хэмжээн байгша оной гансал май—июль һарын туршада 3,5 процентээр хороһон байна.

Эдэ бүгэдые хаража үзэхэдэ, социализмын оронуудай промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһаниинь элеэр харагдана. Тусхайлбал, Хитадай Арадай Республика промышленна гол шухала продукци үйлэдбэрилгөөр Англиие хүсэхэ гэһэн зорилго табинхай. Байгша оной зургаан һарын туршада Хитадай промышленность 1957 оной энэ үеынхитэй сасуулбал, 34 процентээр ехэ юумэ бүтээн гаргаа. Энэ ушар социалистическэ системын түгэс хүсэтэй, баргадашагүй ехэ арга боломжотой байһые эли тодоор харуулна бэшэ аал!

Бүхы социалистическэ оронууд илгадгүй, экономикоёо хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөжэ байна. Тиихэдэ тэдэнэй хоорондоо ахадүүгэй ёһоор харилсан, бэе бэедээ туһалалсажа, ажал хүдэлмэреэ орон бүхэнэй эрхэ байдалда тааруулан хубаажа хүдэлдэгынь айхабтар шухала удхашанартай юм.

Социалистическэ лагериин экономикые түгэс хүсэтэй болгохо хэрэгтэ Советскэ Союз айхабтар ехэ хубита оруулна. Манай орон промышленностиин, хүдөө ажахын бүхы продукци абалгын темпээр капиталистическэ оронуудые үни хада хүсэжэ, нилээд урдань гаранхай. Промышленностиин бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээгээр СССР дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлдэг болоод, мүнөө эгээл хүгжэнги капиталистическэ гүрэн болохо США-е бата найдамтайгаар хүсэжэ ябана. Советскэ наука болон техникэ үзэгдөөгүй ехэ амжалта туйлажа, бүхы хүн түрэлтэниие бахархуулжа байна.

Социалистическэ лагериин нэгэдэл, жагсаал бата бэхи. Империалистнууд, тэдэнэй тагнуулшад социалистическэ оронуудые эбгүй болгожо, тэдэниие таһалха, тэдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохо гэжэ оролдоо, мүнөөшье оролдоһоор. Теэд эдэ бүхы оролдолгонь хододоо буруу һүрэдэг байһан, саашадааашье заатагүй буруу һүрэхэ байһаниинь дамжаггүй. Социализм, коммунизм байгуулха гэһэн нэгэн адли зорилготой, пролетарска интернационализмын үзэлые бүгэдөөрөө баримталдаг социалистическэ лагериин оронууд эб найрамдалай болон социализмын дайсадай дабашагүй бата бэхи хэрэм болонхой.

Мүнөө Польшын Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэд манай орондо ерээд айлшалжа байна. Польшоһоо ерэһэн айлшадай Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй, советскэ хүнүүдтэй хэһэн уулзалгануудынь Польша Советскэ Союз хоёрой таһаршагүй хани барисаатай байһые тон элеэр гэршэлээ. Энэньшье ойлгосотой. Эдэ хоёр арад нэгэн адли уг зорилготой байгаад, гар гараа шангаар барисалдан, Агууехэ Октябриин зааһан замаар урагшаа дабшажа ябана ха юм.

Англи, Франци, Израиль гурбанай Египедтэ добтолоод байхадань, тэндэ үүсхэгдэһэн дайе болюулха хэрэгтэ социалистическэ лагериин шиидхэхы үүргэ дүүргэһыень, мүн Араб Зүүн зүгтэ хорото хэрэг үүсхэһэн Америка, Англиин булимтарагшадай амыень татаһыень бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Мүнөө социалистическэ лагерь Алас Дурна Зүгтэ Америкын империализмын үйлэдэжэ байгаа хархис, хорото ябуулгые болюулхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байна. Мүнөөшье бэшэ һаа, хэзээ нэгэтэ Тайвань болон Хитадай бусад аралнуудһаа Америкын булимтарагшадай тонилжо ошохо байһаниинь дамжаггүй. «Хоёр Хитад» байгуулха гэһэн Америкын түсэбые хитад арад хэзээшье хүсэндэнь оруулгахагүй. Хитад арад Тайваниие заатагүй сүлөөлжэ, Эхэ ороноо нэгэдүүлхэ гэһэн нангин хэрэгээ эсэстэнь хүргэхэ юм» гэжэ «Жэнминь Жибао» газетэ мэдүүлнэ.

Империалистнууд мүнөө баһа дахин Азида эзэрхэжэ байхые хүсэнэ. Теэд колонизаторнуудай зоргоороо аашалжа байдаг саг бусалтагүйгөөр үнгэрөө, колониальна системэ һэргээхэ гэһэн тэдэнэй һэдэлгэ хододоо буруу һүрэхэ юм. Оройдоол тон һаяхан Ирак империалистнуудай булимтархы «Багдадска пактын» гэшүүн байһан юм. Тэдэнэр Ирагта айхабтар ехээр найдажа, «Ирак хадаа бусад араб гүрэнүүдтэ үльгэр жэшээ харуулжа байна» гэжэ мэдүүлдэг байгаа. Үнэхөөр[…] шье Ирак жэшээ харуулаа, т[…] энэ жэшээнь тад ондоо удха[…] жэшээ. Ирагай арад зон колони[…] лизмын гэнжые таһар-удар тата[…] эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай бай[…] лай замда ороо. Арадуудай на[…] нально-сүлөөрэлгын тэмсэл ха[…] шье—Азида, Африкада гү, али […] тин Америкэдэ болоходоо—илга[…] гүй, заатагүй илаха тэмсэл мүн […] жэ энэ ушар харуулна.

Бэеэ даанхай байдалтай боло[…] гү, али Эхэ ороноо сүлөөлхын т[…] тэмсэжэ байһан арадууд социал[…] тическэ оронуудтай нүхэдэй ёһо[…] хани барисаатай болохо гэжэ оро[…] доно. Тусхайлбал, Советскэ Со[…] болон Арабуудай Нэгэдэмэл Ре[…] публикын хоорондохи хани ба[…] саан, харилсан ажаллалга энээн т[…] хай гэршэлнэ.

Атомна, водородно буу зэбсэ[…] туршалгые болюулха тухай асуу[…] шиидхэхын тулада октябриин 31-[…] Женевэдэ эхилһэн СССР, США […] лон Великобританиин түлөөлэгш[…] дэй зүблөөндэ бүхы дэлхэйн араду[…] айхабтар ехээр найдажа байна. […] дэ ядерна буу зэбсэгэй туршалг[…] баруун гүрэнүүдэй дурадхаһан[…] ёһоор, нэгэ жэлээр болюулха гэ[…] шиидхээд хизаарлаха бэшэ, хари[…] тэрэ туршалгые хэтэ мүнхэдөө б[…] люулха тухай хөөрэлдэхэ ёһотой б[…] гэжэ Советскэ правительство окт[…] риин 30-да баһа дахин онсолон т[…] дэглээ. 41 жэлэй урдахидал а[…] Советскэ Союз эб найрамдалай, со[…] циализмын, демократиин түлөө […] шэмтэй шангаар тэмсэһээр.

Д. БОЧАРОВ.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕ[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00881. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4701.